

**ŠOLA ZA ČASTNIKE
XV. GENERACIJA
SPECIALIZACIJA PEHOTE**

Zaključna naloga

POVELJEVANJE IN KONTROLA V MOTČ (KOT BOJNA FUNKCIJA)

Kandidat: Vod. Gorazd Sagadin

Mentor: Ppk. Andrej Cestnik

Ljubljana, januar 2006

POVZETEK

Poveljevanje in kontrola pomenita procese, skozi katere se aktivnosti vojaških sil usmerjajo, koordinirajo in nadzorujejo s ciljem doseči zastavljeno nalogo. Učinkovito poveljevanje in kontrola sta neposredno povezana s stopnjo poveljnिकove implementacije procedur vodenja enot. Veščina vodenja je bistvenega pomena v odločilni zmagi. Na nivoju motorizirane čete, mora biti vodenje podprto z zanesljivim, fleksibilnim, zaščitenim, hitrim in trpežnim sistemom poveljevanja in kontrole. Ta sistem mora vsebovati povelja, koordinacijo s podporo in hkrati priskrbeti navodila ne glede na nasprotnikovo oviranje, pomanjkanje poveljniških priložnosti ali izgubi ključnih oborožitvenih sistemov. V nalogi obravnavam sistem in opišem proces poveljevanja in kontrole. Danes je razvoj poveljevanja in kontrole neposredno povezan z uvajanjem informacijske tehnologije, ki omogoča hiter, zanesljiv in dovolj širok prenos podatkov, zato je tudi tej temi namenjeno eno poglavje.

Ključne besede: poveljevanje, kontrola, zastavljena naloga, učinkovitost, vodenje, motorizirana četa, poveljniška priložnost, informacijska tehnologija.

SUMMARY

Command and control stand for processes, through which the activities of military forces are directed, coordinated and controlled. The purpose of this being the completion of a certain task. Efficient command and control are directly connected to the level of the implementation of leading troupe procedures by the commander. The skill of leadership is essential for a decisive victory.

On the level of a motorized company leadership should be supported by reliable, flexible, quick and durable system of command and control. This system should contain orders, support coordination and should also assure instructions on procedures regardless of the enemy hindering, lack of command opportunities or the loss of key weapon systems.

In my paper I decided to discuss the command and control system and process. Nowadays the evolution of command and control is directly connected to the implementation of information technology. This enables fast, reliable and wide enough transfer of data, thus I decided to discuss this subject as well.

Key words: command, control, task, efficiency, leadership, motorized company, command opportunity, information technology.

KAZALO

<u>POVZETEK</u>	<u>I</u>
<u>SUMMARY</u>	<u>II</u>
<u>1 UVOD</u>	<u>1</u>
1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE	1
1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	2
1.3 METODE DELA	2
1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE	2
<u>2 BOJNE FUNKCIJE</u>	<u>3</u>
2.1 MANEVER	3
2.2 OGNJENA PODPORA	3
2.3 OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV	4
2.4 PREMIČNOST IN PREŽIVETJE	5
2.5 ZRAČNA OBRAMBA	6
2.6 ZAGOTOVITEV DELOVANJA	6
2.7 POVELJEVANJE IN KONTROLA	8
<u>3 POVELJEVANJE IN KONTROLA V MOTČ</u>	<u>9</u>
3.1 FUNKCIJE C ²	9
3.2 SISTEM POPVELJEVANJA IN KONTROLE	13
3.3 SUBJEKTI C ²	14
3.4 POVELJNIŠKA RAZMERJA	22
3.5 DELO PRI PRIPRAVI, ORGANIZACIJI IN VODENJU BOJNEGA DELOVANJA	24
<u>4 TEHNIČNA NADGRADNJA SISTEMA POVELJEVANJA IN KONTROLE</u>	<u>39</u>
4.1 RAZVOJ ELEMENTOV TEHNIČNE NADGRADNJE POVELJEVANJA IN KONTROLE	39
4.2 OD C ² DO C ⁴ IEWS IN NAPREJ	39
<u>5 ZAKLJUČEK</u>	<u>42</u>
<u>LITERATURA IN VIRI</u>	<u>44</u>
<u>IZJAVA O AVTORSTVU</u>	<u>45</u>

1 UVOD

1.1 IZHODIŠČE ZAKLJUČNE NALOGE

Star latinski pregovor pravi, da je nevarnejša čreda jelenov, ki jo vodi lev, kot pa čreda levov, ki jo vodi jelen. Tudi v vojaških enotah, ali pa še posebej v njih, velja, da je pravilen, ustrezen in pravočasen proces vodenja, ključen za izpolnitev vsake naloge, tako v miru kot v vojni. Organizacija dela poveljnika v motorizirani četi je tista, ki podrejenim enotam daje ustrezne usmeritve, navodila, napotke o ključnih vprašanjih: kdo, kaj, kdaj, kje, kako in ne smemo pozabiti na zakaj. Poveljnik mora namreč ne samo pravilno predvidevati, načrtovati, sprejemati odločitve, ampak tudi na ustrezen način moštvo motivirati in ga prepričati, da je dana naloga izvedljiva, optimalno najustreznejša, upravičena¹.

Zato je od znanja, izkušenosti, zrelosti, profesionalnosti, odgovornosti in verodostojnosti poveljnika enote odvisna uspešnost, učinkovitost in delovanje podrejenih enot. Z ustrežno organizacijo in pravilnim razporejanjem enot lahko znatno povečamo pripravljenost podrejenih za delovanje in s tem opazno izboljšamo rezultate dela v podrejenih enotah. Prihranimo namreč dragocen čas, ljudi visoko motiviramo za izvedbo naloge in vse vire optimalno izkoristimo.

Proces vojaškega odločanja in poveljevanja je nastal z nastankom bojevanja in se v svoji osnovi do danes ni spremenil. Vsaka vojska je imela in še vedno ima določen operativni organ, ki iz raznih virov zbira in pridobiva potrebne informacije, jih obdela in dostavi poveljnikom. Poveljnik se na osnovi predloženih informacij, ki predstavljajo določeno stanje, odloči in izda ukaz, zatem pa nadzoruje in čaka na povratno informacijo in nov priliv informacij. Tak cikel toka in informacij, povelj ali ukazov je nenehen in krožen. Čimbolj točne, natančne, vsebinske, pravočasne in nenehne so informacije, ki jih dobiva poveljnik, tem manjša je "megla vojne", oziroma manj nejasna so dogajanja na bojišču in večje možnosti ima poveljnik, da v skladu s svojimi sposobnostmi pravilno odloča in poveljuje. Ta proces se v osnovi ne bo spremenil niti v prihodnje, sodobni tehnični sistemi bodo le pripomogli k natančnosti, hitrosti, obsežnosti in obdelavi informacij.

Poveljevanje in kontrola je osrednje vprašanje učinkovite vojaške organizacije. Zaradi tega je pomembno postaviti okvir, v katerem se odigravata. Ta okvir ne sme biti namenjen omejevanju poveljnikov v izvajanju njihove pristojnosti poveljevanja, ampak izključno razumevanju postopkov, ki med poveljevanjem nastopajo.

Vsakršno človeško dejavnost je mogoče primerno opisati z besedami samo, v kolikor je v osnovi racionalna. To pomeni, da je v osnovni domeni razuma, medtem ko se vse ostale osebnostne sestavine pojavljajo kot dopolnilne. To pa pomeni, da je tudi v okviru poveljevanja mogoče z besedami ustrezno zajeti samo tisti del, ki temelji na razumu.

Z vstopom v zvezo NATO sem spadajo tudi bojne funkcije je Slovenska vojska (SV) pričela prevzemati doktrinarna načela zveze zaradi potrebe, in zaveze o interoperabilnosti enot SV z enotami zveze NATO.

¹ Trošt, 2005: str.1, Organizacija dela v poveljstvu bataljona

NATO določa sedem bojnih funkcij. To so: manever, ognjena podpora, obveščevalna zagotovitev, premičnost in preživetje, zračna obramba, zagotovitev delovanja ter poveljevanje in kontrola. Pri izvajanju nalog je potrebno težiti k integraciji in uporabi teh funkcij, kar nam da prevladujočo bojno moč za napad na nasprotnika. Bojno moč nam predstavljajo vse sile in vsa sredstva, ki so nam v določenem času na voljo za uporabo proti nasprotniku. Seveda pa moramo za doseg tega cilja čimbolj natančno ugotoviti lokacijo nasprotnika. Iz tega je razvidno, da se NATO doktrina drži načela "Napad je najboljša obramba".

1.2 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Z izdelano nalogo sem želel postaviti zaključke o pomembnosti poveljevanja in kontrole v motorizirani četi, kakor tudi možnost in načine uporabe teh znanj za lažje delo v enoti.

Z izdelavo naloge želim ugotoviti in razložiti osnovna načela poveljevanja in kontrole v motorizirani četi, ter to bojno funkcijo opisati nekoliko širše, saj se v nobenem primeru ne morem omejiti le na eno od funkcij. Opisati želim tudi ostale pomembne dejavnike, ki vplivajo na poveljevanje in kontrolo, kakor tudi samo izvajanje te bojne funkcije znotraj motorizirane enote.

1.3 METODE DELA

Zaključno nalogo lahko uvrstim med analitična dela, saj sem do ugotovitev prišel s pomočjo obdelave številne literature in virov, ki obdelujejo področje poveljevanja in kontrole v motorizirani četi. K raziskavi sem pristopil deskriptivno, kar pa ne pomeni, da je omejena zgolj na opisovanje, ampak vsebuje tudi ustrezne analize posameznih nalog znotraj poveljevanja in kontrole kakor tudi širše okvirje. Spoznanja pridobljena v nalogi so mnogokrat združena iz navezujoče se literature, ustnih virov pridobljenih na podlagi izkušenj v mednarodnem okolju in lastnih spoznanj. Zaradi zastavljenega cilja v zaključni nalogi, sem se posluževal domače in tuje literature in virov. Domača literatura na tem področju je res skromna, če se želimo omejiti zgolj na četo, vendar mi je glede na moje dosedanje delo v mehanizirani četi dovolj blizu, da lahko to bojno funkcijo obdelam tudi na nivoju motorizirane čete.

1.4 STRUKTURA ZAKLJUČNE NALOGE

V zaključni nalogi bom predstavil bojne funkcije v motorizirani četi, predvsem elemente poveljevanja in kontrole, proces, po katerem se le ta v motorizirani četi realizira in možnosti nadgradnje sistema predvsem s tehnično podporo. Pri obravnavi vsebin si bom pomagal s poveljevanjem in kontrolo, kot ga pojmuje ameriška kopenska vojska in se hkrati oprli na zbrane in obdelane vsebine s tega področja v Slovenski vojski. V nalogi bomo pojasnjeval poveljniška razmerja med poveljnikom in podrejenimi enotami, pristojnosti poveljnika, naloge poveljnikov predvsem z namenom, da bi opisali to pomembno bojno funkcijo na nivoju čete.

2 BOJNE FUNKCIJE

2.1 MANEVER

Manever je uporaba enot na bojišču. Izvajamo ga v kombinaciji premika z ognjem z ciljem doseči premoč nad nasprotnikom, priti v ugodnejši taktični položaj, ki nam omogoča izvedbo naloge, premagati nasprotnika. Pri sami izvedbi manevra je potrebno tehtati med hitrostjo in varnostjo, med širino in globino ter med koncentracijo in razpršenostjo sil. Ti elementi se spreminjajo glede na nalogo in glede na stopnjo sprejemanja tveganja in drznost.

2.1.1 Funkcije manevra v MOTČ

Funkcije manevra so globinsko delovanje, bližinski boj in delovanje v zaledju. Bližinski boj je funkcija, za katero je odgovorna četa kot taka in jo neposredno izvaja pod poveljstvom poveljnika čete. Navadno se nanaša na napad na nasprotnika, lahko pa je bližinski boj tudi vezanje določenih sil nasprotnika v prostoru, s čimer se omogoči napad drugim delom sil. Ta namen je viden iz povelja, pri čem so ključne besede upočasniti, preusmeriti ali blokirati.

V sklopu višje enote pa se lahko uporabi tudi v funkciji delovanja v zaledju, na primer da je predvidena za boj proti nasprotnikovemu desantu. Lahko pa dobi tudi vlogo v globinskem delovanju, recimo kot ognjena izvidnica, ki ima nalogo vzpostaviti in vzdrževati ognjeni stik z nasprotnikom do uvedbe glavnine sil v boj.

MOTČ ima skoraj enako sposobnost za premik kot oklepne enote, vendar pa ima veliko manjšo ognjeno moč in zaščito. Njena glavna prednost je v zmožnosti hitrega premika, kar omogoča hitre spremembe težišča napada, glede na razvoj situacije na bojišču, kot tudi hitrejše pariranje nasprotnikovemu manevru. Ne smemo pa pozabiti da je motorizirana pehota še zmeraj samo pehota. Uporaba vozil za neposredno podporo izkrcanemu delu je zelo omejena in mora biti prilagojena glede na situacijo. Zaradi svoje šibke zaščite in oborožitve so vozila zelo ranljiva pri srečanju z oklepno – mehaniziranimi enotami. Prav tako so občutljiva na vse vrste protioklepnih orožij. Hkrati pa so organska sredstva za protioklepni boj v MOTČ že zelo zastarela in so namenjena samo za neposredni bližinski protioklepni boj (M 79 Osa). Poveljnik čete mora zato dobro poznati omejitve opreme, ki mu je na voljo in dobro izvršiti analizo nasprotnika, ki je pred njim.

2.2 OGNJENA PODPORA

Ognjena podpora je skupinska in usklajena uporaba ognjenih sistemov. Je integracija ognja in njegovih učinkov, ki moti ali uničuje sovražnikove sile in njegove bojne funkcije.

V bližinskem boju podpora vključuje dodelitev sil za podporo za povečanje zmožnosti enote za delovanje. V teoriji to dobro zveni, praktično pa nadrejeno poveljstvo v glavnem ohrani nadzor nad svojimi organskimi enotami za ognjeno podporo in jo dodeljuje posameznim enotam za določen čas ali za izvedbo določene naloge. To omogoča poveljniku večjo prožnost

ukrepanja pri spremembah stanja na bojišču in posledično spremembah prioritet podrejenih enot.

2.2.1 Ognjena podpora v MOTČ

Ta funkcija je v trenutni formaciji zelo slabo zastopana. Za posredno podporo nima četa nobenega sredstva v svoji formaciji, tako da je poveljnik čete odvisen od bataljonske podpore, ki je daje minometna četa MM 120 mm. Četudi se lahko MOTČ začasno pridodajo minometi iz bataljona, pa so le ti vlečni, kar otežuje usklajevanje njihovega manevra z manevrom MOTČ.

Za neposredno ognjeno podporo so na voljo le mitraljezi in bombometi na vozilih, katera pa so zaradi svoje nizke zaščite zelo občutljiva na nasprotnikovo delovanje. Vse naštetu pa zmanjšuje zmožnosti izkrcanega dela MOTČ za doseganje premoči z ognjem, kar posledično nujno vodi k večanju žrtev v lastnih vrstah.

2.3 OBVEŠČEVALNA ZAGOTOVITEV

Poveljniki na vseh ravneh poveljevanja morajo upoštevati obveščevalno zagotovitev kot neločljivo povezano z bojnimi delovanji, ker zagotavlja ključne podlage za sprejemanje odločitev, načrtovanje in bojevanje.

Obveščevalna zagotovitev pokriva tiste aktivnosti, ki nam omogočajo uvid v nasprotnika in njegove namere, teren ter druge dejavnike na bojišču, ki vplivajo na naše delovanje.

2.3.1 Obveščevalna zagotovitev v MOTČ

Čeprav je osnovna naloga MOTČ da se bojuje, izvaja tudi določene aktivnosti, ki omogočajo poveljniku kvalitetnejšo izvedbo naloge. Med te aktivnosti spadajo predvsem organizacija izvidovanja za pridobitev čim več in formacij o nasprotnikovi razporeditvi, o postavitvi njegovih sistemov oviranja in o eventualnih slabostih njegovega razporeda. Nato bi sem spadalo poveljniško izvidovanje, na katerem poveljnik čete svojim podrejenim na terenu poda svojo zamisel in naloge.

Sem spada tudi vzpostavitev bojnega zavarovanja, ki ima nalogo preprečiti nasprotniku presenetiti lastne sile. Te naloge načeloma opravljajo enote veličine oddelka.

Pred izvedbo naloge in samo izvedbo naloge četa dobiva obveščevalne podatke od nadrejenega poveljstva, od drugih čet, prav tako pa podatki dotekajo tudi iz njenih podrejenih enot. Hkrati pa je četa glavni vir informacij med samo izvedbo naloge.

Poveljnik čete mora v svojem povelju opredeliti, katere so tiste kritične informacije o premikih nasprotnika in njegovi oborožitvi, ki imajo lahko bistveni vpliv na izvedbo naloge. Pri izdaji povelja mora poskrbeti, da podrejeni razumejo katere so in zakaj so tako pomembne.

2.4 PREMIČNOST IN PREŽIVETJE

Zagotavljanje premičnosti in preživetja je bistveni element zaščite sil. Cilj zaščite sil pa je ohranjanje bojne moči. Zaščita sicer ne more preprečiti ranljivost sil na bojišču, vendar pa z zmanjšanim izpostavljanjem opazovanju, odkrivanju in napadu prispeva k zmanjšanju izgub v ljudstvu in tehniki. K temu pripomorejo aktivni in pasivni ukrepi, ki jih predpiše poveljnik. Osnovne zaščitne funkcije so:

- premičnost,
- oviranje,
- preživetje,
- varnost in
- RKB obramba.

Vse enote, ne glede na njihovo vrsto in sestavo, izvajajo osnovne postopke, ki jim omogočajo premičnost in preživetje na bojišču. Za zagotovitev zaščitnih funkcij imamo inženirsko podporo, RKB obrambo in zavarovanje zaledja.

Temeljne naloge inženirske podpore so:

- podpora premika,
- podpora oviranja,
- podpora preživetja in
- splošna inženirska podpora.

Pomanjkanje inženirske podpore zahteva od enote, da enostavne naloge opravi sama. Sem spada predvsem izdelava položajev, postavljanje ovir v predprostor, premagovanje manjših vodnih ovir in izdelavo prehodov skozi fortifikacijske ovire.

Obrambne ukrepe pred napadom z RKB orožjem delimo na:

- zaščitne ukrepe pred napadom, ki vključujejo uporabo sistemov za detekcijo, opozarjanje, alarmiranje in razpršen razpored enote,
- takojšni ukrepi ob napadu, ki vključujejo izvajanje osebne zaščite, hitro osebno dekontaminacijo, aktiviranje sil za skupinsko dekontaminacijo in neprekinjeno opazovanje, da bi odkrili nove napade,
- ukrepi po napadu.

Z zavarovanjem zaledja zaščitimo pomembne objekte, naprave in območja pred delovanjem nasprotnika, hkrati pa z nadzorom zaledja poveljnik ohranja svobodo delovanja.

2.4.1 Zagotavljanje premičnosti in preživetja v MOTČ

Sedanja MOTČ je dokaj omejena pri izvajanju te funkcije. Kar se tiče premičnosti, je ta večja, kot pri navadni pehotni četi, saj je MOTČ bolj mobilna. Po definiciji je mobilnost sposobnost vozil in sil, da se gibljejo v spreminjajočih pogojih in situacijah, kar ima direkten vpliv na sposobnost enote, da doseže zadani cilj. Mobilnost je tudi nujna za doseg koncentracije sil.

Mobilnost omogočajo LKOV 6x6, ki pa ima eno veliko omejitev, nima amfibijskih sposobnosti, tako da je enota pri prečkanju večjih vodnih ovir odvisna od inženirske podpore. Vozila zagotavljajo RKB zaščito vkrcanem delu, a je ta kratkotrajna in prešibka, tako da se enota ne more dolgo zadrževati v kontaminiranih območjih.

Za utrjevanje in inženirsko zagotovitev imamo v četi na voljo samo orodja, ki so na osebni zadolžitvi. Za bolj zahtevna dela je četa, tako kot bataljon, odvisna od podpore brigadnega poveljstva. V obrambnih aktivnostih je stopnja utrjenosti odvisna od razpoložljivega časa. Ta čas pa je v spopadih visoke intenzitete bolj skopo odmerjen in zahteva že za osnovno utrjevanje precej človeških naporov, kar slabi vojakovo moč za samo bojevanje.

2.5 ZRAČNA OBRAMBA

Cilj zračne obrambe je, da se izogne sovražnikovim letalom in helikopterjem, da zmanjša učinek delovanja sovražnikovih zrakoplovov po njenih enotah ali pa da se napadajoči zrakoplovi sestrelijo. Četa ima na voljo za boj proti zrakoplovom samo pehotno oborožitev, ki pa proti večini modernih zrakoplovov ni učinkovita, tako da je potrebno dati večji poudarek pasivnim meram. Pasivni ukrepi so usmerjeni k temu, da se izognemo odkritju iz zraka. Vključujejo maskiranje ljudstva, tehnike in položajev. Pri premikih je potrebno izbrati take smeri napredovanja, ki nudijo čim boljšo zaščito pred odkrivanjem in delovanjem iz zraka.

2.5.1 Zračna obramba v MOTČ

Četa izvaja pasivne in aktivne ukrepe zračne obrambe. Poveljnik čete organizira s svojim poveljem zračno opazovanje in obveščanje. Pri izvedbi svoje naloge mora upoštevati, da so njegovi premiki čim bolj zaščiteni pred delovanjem iz zraka. Pri premikih je to predvsem prikrito premikanje, ki zmanjša možnost odkritja enote iz zraka, in uporaba razmaknjene razporeditve, ki zmanjša učinek delovanja iz zraka.

Za boj z cilji v zraku ima na voljo pehotno oborožitev in mitraljeze, ki se nahajajo na LKOV 6x6. Z mitraljezi lahko deluje po nizko letečih letalih in helikopterjih, toda potrebno je dobro pretehtati, ali se splača zato izdati položaj enote. Seveda pa ko je enota napadena se mora braniti s tistim, kar ji je na voljo. Zmožnosti zračne obrambe bi se občutno povečale, če bi imela četa na voljo sisteme za bližnjo protizračno obrambo.

2.6 ZAGOTOVITEV DELOVANJA

Namen zagotovitve bojevanja je ohranjanje potrebne bojne moči enote ves čas, ki je potreben za doseg cilja bojevanja. Obsega oskrbo sil, vzdrževanje in popravilo sredstev, zdravstveno varstvo in oskrbo ranjenih, zamenjavo moštva, zamenjavo opreme ter zagotovitev ustreznega standarda pripadnikov enot. Najpomembnejše je, da so sredstva dostavljena v pravi količini, ob pravem času in na pravem mestu, ter v taki obliki, ki omogoča njihovo uporabo.

Da se to doseže je potrebno upoštevati naslednja načela načrtovanja:

- usklajenost taktičnega delovanja in zagotovitev delovanja,
- predvidevanje,

- enostavnost,
- varčnost,
- neprekinjenost,
- dosledna kontrola in
- prilagodljivost.

Potrebno se je zavedati, da še tako briljanten načrt ne bo uspel, če bo zmanjkalo streliva, opreme, če bodo vojaki lačni ali žejni, če ne bo nadomestitve ranjenih in mrtvih itd. Pomembnost zagotovitve delovanja se vidi tudi v tem, da ji je namenjena cela točka povelja (4. točka).

MOTČ ima zelo omejene zmogljivosti, kar se tiče četne logistike, ki je v popolnosti odvisna od bataljonske kar se tiče oskrbe, vzdrževanja, evakuacije, popravil in medicinske pomoči. Zaradi tega mora biti poveljnik čete zelo racionalen pri uporabi sredstev, ki so mu na voljo za izvršitev naloge.

2.6.1 Zagotovitev pogojev za delovanje v MOTČ

V MOTČ se tudi ta funkcija izvaja v omejenem obsegu in je v glavnem vezana na bataljon. Sicer ima četa po formaciji četnega logista, nima pa lastnih transportnih sredstev. Prav tako ima vsak vod svojega bolničarja. Na žalost nimam podatka, kako so ti bolničarji usposobljeni in katere postopke lahko izvajajo. Imamo pa slabe izkušnje iz zaključnih terenov na ŠČ, kjer mi bolničarji, ki so bili z nami, niso zmogli oskrbeti niti žuljev, ker niso bili usposobljeni, da posegajo v telo, kar pomeni, da so žulje lahko samo povili, niso pa jih smeli sanirati. Stvar smo rešili z zahtevo po prisotnosti medicinskega tehnika, ki nam ga je poslala zdravstvena služba.

Za zagotovitev delovanja poveljnik čete v svojem povelju opredeli, kje se nahaja četna postaja za oskrbo, kdaj menja svojo lokacijo in kdaj je možno v njej dvigniti posamezna sredstva in prehrano. Te lokacije in premike je potrebno uskladiti z načrtom delovanja in to tako, da zagotovi enostavno dostopnost in neprekinjenost, kar mu omogoča vzdrževati moment bojnega delovanja. Prav tako poveljnik predvidi četno postajo za zbiranje ranjencev in vojnih ujetnikov.

Najmočnejše orodje v rokah poveljnika čete pri zagotavljanju delovanja pa je planiranje uporabe sredstev, ki so četi na voljo, še preden prične z dejstvom. To se kaže v tem, da poveljnik čete v povelju predvidi koliko streliva in koliko sredstev sme porabiti posamezni vod za izvršitev delne ali popolne naloge. Seveda pa je MOTČ pri tem v rahli prednosti pred pehotno četo, saj lahko z malo iznajdljivosti s sabo na izvedbo naloge ponese več sredstev v svojih vozilih.

Za vsa ostala področja, kot je vzdrževanje, popolnitev enote, izvleka poškodovanih sredstev, evakuacija ranjencev in ujetnikov ter obnovitev enot, pa je MOTČ odvisna od bataljona ali višje.

2.7 POVELJEVANJE IN KONTROLA

Proces, s katerim poveljujoči uveljavlja svojo voljo in svoj namen podrejenim poveljnikom imenujemo poveljevanje. Osnovni izhodišči tega procesa sta poveljniška avtoriteta in poveljnikova odgovornost za uporabo sile. Poveljnik uveljavlja svojo avtoriteto, ki izhaja iz zakona in vojaških pravil, nad svojimi podrejenimi skozi svoj položaj. To avtoriteto pa spremlja tudi odgovornost, ki je ne more prenesti na druge.

Kontrola pa je proces, preko katerega poveljnik organizira, vodi in koordinira aktivnosti svojih enot. Pri tem procesu mu pomaga štab.

Oba procesa skupaj tvorita sistem poveljevanja in kontrole (C2 sistem), s katerim poveljnik, njegov štab in podrejeni načrtujejo, organizirajo, vodijo in kontrolirajo bojna delovanja. Učinkovit sistem poveljevanja in kontrole lahko pomeni pomembno prednost v boju, še posebej proti močnejšem sovražniku.

3 POVELJEVANJE IN KONTROLA V MOTČ

Moderno bojišče predstavlja poveljnikom na vseh ravneh velik izziv. Zaznamujejo ga novi koncepti in orožja za množično uničenje, ki zahtevajo visoko strokovnost pri poveljevanju in kontroli. Razne oblike elektronskega bojevanja še dodatno otežujejo delo poveljnikov. Poveljnik bo le z neprekinjenim izvajanjem procesa poveljevanja in kontrole dosegel prednost pred nasprotnikom. Da bo lahko uveljavil odločilno premoč, ki mu bo omogočila premagati nasprotnika, bo moral pri poveljevanju obvladati koncepte bojevanja, imeti pobudo, bojno delovati v globini razporeda nasprotnika, pri izvajanju aktivnosti biti okreten in časovno usklajen. Pri tem je poznavanje doktrine bojevanja nasprotnika ključnega pomena.

3.1 FUNKCIJE C²

Funkcije poveljevanja in kontrole so naslednje: poveljevanje, načrtovanje, organiziranje, vodenje, kontrola in usklajevanje.

3.1.1 Poveljevanje²

Poveljevanje je bistven element vojskovanja. Je proces, v katerem poveljnik uveljavlja svoje pristojnosti in vodi podrejene enote v izvedbi sprejete naloge. Proces poveljevanja vključuje zmogljivosti, dejavnosti in postopke, ki jih poveljnik uporablja pri načrtovanju, organiziranju, vodenju in kontroli sil ter aktivnosti v izvedbi naloge. Funkcije poveljevanja se izvajajo preko sistema poveljevanja in kontrole (sistem C2).

Poveljevanje je pristojnost posameznika (poveljnika), pridobljena z zakonom, ki jo le-ta potrebuje za izvajanje funkcij načrtovanja, organiziranja, vodenja in kontrole vojaških sil. Namen poveljevanja je izpolniti nalogo in s tem doseči cilj s sprejemljivim tveganjem, predmet poveljevanja pa so poveljstva, enote in posamezniki.

Funkcije poveljevanja se med seboj prepletajo in so glede na raven poveljevanja pa tudi glede na okoliščine različno poudarjene. Na višjih ravneh prevladujeta zlasti načrtovanje in organiziranje, na nižjih zlasti vodenje, torej odnosi s podrejenimi. Glede na ravni se seveda spreminjajo predmet, vsebina in merila usklajevanja in odločanja. Poveljniki do ravni bataljona večinoma avtokratično vodijo – ukazujejo. Na bataljonski ravni se začne razvijati tudi štabna funkcija, kjer prevzema štab določene naloge managementa (npr. načrtovanje, kontroliranje), poveljnik pa je poleg zgledega vodje tudi načrtovalec in organizator.

Poveljevanje ni pojem osebne avtoritete do drugih ampak je funkcija, s katero uravnavamo vojaško delovanje. Je občutljiv, dinamičen proces, za katerega sta potrebna stalno izobraževanje in usposabljanje. Mednarodno vojno in humanitarno pravo, vojaško pravo in zakonitosti, ki veljajo na območju izvajanja vojaških ali drugih operacij, poveljniku določajo njegovo etično odgovornost. Poveljnik mora delovati z zgledom, etičnostjo, avtoriteto in s samodisciplino.

² Furlan, Božič, 2000, str.10-11, Pravila štabnega dela

Središče poveljevanja je poveljnik, ki odloča, izdaja povelja in večinoma avtoritativno vodi podrejene enote. S kontroliranjem vpliva na delovanje. Poveljnik v proces poveljevanja vključuje svoj štab, kar mu omogoča uspešno uravnavanje nepredvidljivih situacij, ki se lahko pojavijo v boju, in s tem lahko uspešno usmerja izvajanje vojaškega delovanja. Štab je poveljniku najpomembnejši vir, ki ga uporablja pri poveljevanju, saj zaradi kompleksnosti delovanja procesa poveljevanja ne more izvajati sam. Poveljevanje vključuje vse elemente, ki so potrebni, da poveljnik izvede zadano nalogo.

Poveljevanje vključuje pristojnost in odgovornost za učinkovito izrabo razpoložljivih virov v izvedbi sprejete naloge. Odgovornost za zdravje, moralo, disciplino in "blaginjo" podrejenih ter sprejem tveganja je sestavni del poveljevanja.

Tabela 1: Prikaz funkcij poveljevanja in z njimi povezanih dejavnosti

NAČTOVANJE	ORGANIZIRANJE	VODENJE	KONTROLA
Postavitev ciljev	Opredelitev organizacije	Odločanje	Postavitev standardov
Programiranje	Delegiranje	Komuniciranje	Postavitev standardov
Opredelitev časovnega načrta		Motiviranje	Evaluacija izvajanja delovanja
Predračunavanje		Izbira kadrov	
Postavitev procesov	Postavitev razmerij	Razvoj kadrov	Korektivno ukrepanje
Razvoj politike (koncept delovanja)			

3.1.2 Načrtovanje³

Z načrtovanjem kot funkcijo poveljevanja razumemo oblikovanje ciljev, strategije, vizije in poslanstva vojaških sil. Je na podlagi predvidevanja prihodnosti zavestno določanje prihodnjega delovanja za uresničitev ciljev delovanja. Pri načrtovanju je na podlagi celovite usmeritve organizacije treba predvideti tudi načine in poti za uresničitev zastavljenih ciljev. Načrtovanje delovanja lahko opredelimo kot:

- nenehno sistematično, zavestno in smotrno zamišljanje prihodnjega delovanja, zamišljanje prihodnjih stanj in poti za njihovo izvedbo, prav tako tudi sredstev, ki
- teče v procesu analize delovanja, predvidevanja okolja, določanja prihodnjega stanja in poti za njegovo dosego, pri čemer
- usklajuje posamezne dele delovanja v celotno delovanje z namenom, da se preprečijo problemi in uresničijo možnosti, s tem pa doseže čim večja uspešnost delovanja.

³ Furlan, Božič, 2000, str.11, Pravila štabnega dela

Za najučinkovitejše doseganje cilja je potrebno ustrezno načrtovanje. Na splošno je proces načrtovanja sestavljen iz naslednjih stopenj:

1. Razjasnitev problema
2. Zbiranje vseh potrebnih informacij za potrebne dejavnosti
3. Analiziranje in klasificiranje informacij
4. Postavitev načrtovanih predpostavk in ovir
5. Opredelitev alternativnih načrtov
6. Izbira predlaganega načrta
7. Priprava podrobnih načrtov in časovno vrednotenje
8. Priprava kontrolne liste za spremljanje izvajanja predlaganega načrta

3.1.3 Organiziranje⁴

Z organiziranjem opredelimo, kako najbolje organizirati dejavnosti in sile, da bi dosegali zastavljene cilje. Koncept organiziranja je, da posamezne sile, ki jih potrebujemo za izvedbo naloge, združimo za realizacijo izdelanega načrta. Organiziranje je proces, s katerim opredelimo strukturo in razporedimo naloge. Posamezne sile je treba povezati v sestavo sil, s katero bomo lahko izvedli zadane naloge. Z organiziranjem tako združujemo sile in jih postavljamo v medsebojen odnos (poveljevalna razmerja) in s tem omogočimo, da lahko delujemo kot celota za učinkoviteje doseganje skupnega cilja.

3.1.4 Vodenje⁵

Vodenje je ena od funkcij poveljevanja in se nanaša na uveljavljanje načrtovanega. Je sposobnost vplivanja na druge s spodbujanjem in komuniciranjem. V okviru poveljevanja je vodenje izvedbena faza, ki sledi načrtovanju in organiziranju. Izvajajo jo poveljniki sami. V praksi se udejanja predvsem v osebni komunikaciji med nadrejenim in podrejenim poveljnikom pri izdaji povelj. Faza vodenja je vidna navzven, zato jo mnogi enačijo celo s poveljevanjem, nekateri pa celo menijo, da je vodenje več kot poveljevanje in mu je zato treba dati večji poudarek. Vodenje je treba ločiti od poveljevanja in ga je treba obravnavati kot eno izmed funkcij poveljevanja.

3.1.5 Kontrola⁶

Kontrola je dejavnost, neločljivo povezana s poveljevanjem, ki se izvaja v odnosu do podrejenih enot. Namen kontrole je usmerjanje sil in funkcij v izvedbi poveljnikove namere. Izvajanje kontrole nudi podporo poveljniku in štabu pri ugotavljanju potreb, razdelitvi virov ter usmerjanju naporov. Poveljnik z izvajanjem kontrole usmerja delovanje podrejenih enot k načrtovanemu cilju. Kontrola je nujno potrebna za določanje učinkovitosti vojaške organizacije ter ugotavljanje odstopanj od načrtovanih stanj. Štab zagotavlja podporo poveljniku pri izvajanju kontrole tako da spremlja situacijo in potek delovanja, ugotavlja potrebe, dodeljuje sredstva, določa omejitve ter pripravlja posebne usmeritve.

⁴ Furlan, Božič, 2000, str.12, Pravila štabnega dela

⁵ Furlan, Božič, 2000, str.12, Pravila štabnega dela

⁶ Furlan, Božič, 2000, str.12-13, Pravila štabnega dela

S kontrolo merimo doseganje smotrov in ciljev, kar je pogoj za obvladovanje delovanja. Samo merjenje doseganja smotrov in ciljev organizacije ni smiselno, če temu ne sledijo presoja in morebitni korektivni ukrepi.

V vojaški organizaciji je poveljnik dolžan izvajati funkcijo kontrole kot del procesa poveljevanja. Stopnje procesa kontrole so:

1. Ugotovitev izvedbe
2. Primerjava izvedbe z načrtom (ugotovitev razlik, razlogi za razlike)
3. Predlogi ukrepov za izboljšavo ali spremembo načrtanega – korektivno ukrepanje

3.1.6 Usklajevanje⁷

Usklajevanje ni posebna funkcija poveljevanja, čeprav se velikokrat kot taka obravnava. Usklajevanje je prisotno v vseh štirih funkcijah poveljevanja in predstavlja bistvo za doseganje skladnosti pri prizadevanjih posameznikov za doseganje skupnih ciljev, kar je tudi glavni namen poveljevanja. Potreba po uskladitvi dejavnosti posameznikov – sil izhaja iz različnih pogledov na skupne cilje. Najboljše usklajevanje je, ko posameznik spozna, kakšen je njegov prispevek k doseganju skupnega cilja. Pri tem igra glavno vlogo poveljnik.

3.1.7 Načela poveljevanja⁸

Proces poveljevanja temelji na naslednji načelih: enostarešinstvo, subordinacija, ohranitev človeškega dejavnika, neprekinjenost, elastičnost, učinkovitost in tajnost.

3.1.7.1 Načelo enostarešinstva

Načelo enostarešinstva določa temeljni odnos med nadrejenim in podrejenim. Vsaka vojaška oseba mora v vsakem trenutku vedeti, komu je podrejena in kako so razmejene pristojnosti za odrejanje nalog. Nedvoumni odnosi pri poveljevanju so temelj učinkovite izvedbe nalog. Načelo vključuje izključno pravico poveljnika, da poveljuje podrejenim poveljstvom in enotam na podlagi pooblastil, ki izhajajo iz njegovega položaja in aktov poveljevanja. S tem se zagotavlja, da se pojavlja samo ena oseba, ki poveljuje in kateri se odgovarja za izvedbo naloge. Načelo vključuje obvezno določitev namestnikov vsakemu poveljujočemu s čimer se zagotavlja neprekinjenost poveljevanja v primeru nezmožnosti za poveljevanje ali odsotnosti poveljujočega.

3.1.7.2 Načelo subordinacije

Načelo subordinacije je eno izmed najpomembnejših načel, ki zahteva, da poveljniki na nižjih ravneh brezpogojno, natančno in pravočasno izvršujejo naloge, ki so jih določili njihovi nadrejeni poveljniki. Dosledno upoštevanje načela subordinacije je pogoj delovanja vojaške organizacije. Načelo subordinacije zagotavlja vsakemu poveljniku svobodo uresničevanja nalog, ki so v njegovi pristojnosti. S tem je omogočen razvoj njegove odgovornosti, iniciative in samostojnosti.

3.1.7.3 Načelo ohranitve človeškega dejavnika

Načelo ohranitve človeškega dejavnika zahteva od poveljnika, da pri izvajanju funkcij poveljevanja zmeraj upošteva dejstvo, da brez ljudi ni mogoče opraviti postavljenih nalog in s

⁷ Furlan, Božič, 2000, str.13, Pravila štabnega dela

⁸ Furlan, Božič, 2000, str.13-14, Pravila štabnega dela

tem uresničitev ciljev organizacije. Zaradi tega je treba človeške vire, kolikor je le mogoče obvarovati in racionalno uporabljati.

3.1.7.4 Načelo neprekinjenosti

Načelo neprekinjenosti pomeni stabilnost izvajanja procesa poveljevanja odnosno njegova vitalnost in zmožnost, da se v slučaju motenj ponovno vzpostavi. Neprekinjenost se zagotavlja z varnimi povezavami, z več vrst komunikacij, strokovno usposobljenostjo in izurjenostjo poveljstev ter dobro organizacijo dela v poveljstvu. Načelo vključuje tudi zahtevo, da morajo podrejeni vedno vedeti kaj je njihova splošna naloga in poveljnikova namera, če se začasno prekine sistem poveljevanja in kontrole. Načelo neprekinjenosti zahteva podrobno seznanjenost namestnikov poveljujočih s poveljnikovimi namerami in odločitvami.

3.1.7.5 Načelo elastičnosti

Načelo elastičnosti zahteva, da je poveljnik sposoben brez negativnih posledic odstopiti od sprožene dejavnosti in se preusmeriti na drugo, s katero bo lahko bolj učinkovito obvladoval nastale spremembe. Bistvo načela elastičnosti je v prilagajanju novo nastalim situacijam. Pogosto je potrebno zaradi spremembe situacije popraviti predhodno odločitev ali sprejeti novo.

3.1.7.6 Načelo učinkovitosti

Načelo učinkovitosti narekuje pravočasno ugotavljanje sprememb situacije ter pravilno in pravočasno usmerjanje delovanja vojaške organizacije. Temelji na visoki strokovnosti organov poveljstva, izurjenosti poveljstva, dobro organiziranem delu, poznavanju situacije, pravočasnem sprejemanju odločitve in prenosom le-te na podrejene, vplivanjem na izvedbo odločitve in pravočasnim ukrepanjem na novonastale spremembe. Na učinkovitost bistveno vplivajo tudi materialno tehnični pogoji, sredstva zvez ter informacijska podpora.

3.1.7.7 Načelo tajnosti

Načelo tajnosti vključuje zahtevo, da so s pomembnimi podatki in informacijami seznanjene samo tiste osebe, ki to morajo biti zaradi uspešnega izvajanja naloge. Načelo narekuje zaščito vseh namer, odločitev in drugih zaupnih podatkov pred nasprotnikom.

3.2 SISTEM POPVELJEVANJA IN KONTROLE⁹

Obseg in raznolikost nalog, s katerimi se sooča poveljnik, zahtevata skupno prizadevanje velikega števila ljudi, povezovanje kompleksnih tehničnih sistemov ter učinkovito organiziranost. Poveljnik ni odgovoren le za izvajanje poveljevanja nad podrejenimi enotami, temveč mora upoštevati tudi podporo in zagotovitve njihovega delovanja. Zato potrebuje učinkovit sistem, ki mu zagotavlja podporo.

Sistem poveljevanja in kontrole (sistem C2) predstavlja zmogljivosti, opremo, komunikacije, postopke in osebje, ki so za poveljnika pomembni pri načrtovanju, organiziranju, vodenju in kontroli delovanja, s ciljem realizacije naloge. Sistem C2 ne pomeni samo opreme kot je npr. komunikacijski sistem, temveč organiziranje sil in sredstev. Rezultat je učinkovitost v boju.

Osnovni viri, ki so potrebni za delovanje sistema C2 so:

⁹ Furlan, Božič, 2000, str.14-15, Pravila štabnega dela

- osebje (pripadniki štaba in častniki za povezavo),
- komunikacijski in informacijski sistemi,
- oprema in sredstva za delo,
- infrastruktura in
- opredeljeni postopki in tehnike.

Sistem poveljevanja in kontrole sestavljajo trije, medsebojno povezani deli:

- **Organizacija**, ki praviloma temelji na organizacijsko formacijski strukturi poveljstev in enot. S stališča izvajanja nalog v poveljstvu pomeni način, kako poveljnik organizira delo poveljstva, da bo sposobno izvesti zadano nalogo. Poveljnik mora pri organizaciji poveljstva opredeliti vlogo in razmerja, pristojnosti in odgovornosti ter ga po potrebi funkcionalno razdeliti.
- **Proces**, v katerem poveljnik uveljavlja svoje pristojnosti pri načrtovanju, organiziranju, vodenju in kontroli sil ter aktivnosti v izvedbi naloge. Vključuje postopke in tehnike, s katerimi ugotovimo kaj se dogaja, določimo naše delovanje, izdamo povelja, navodila ali usmeritve in kontroliramo izvajanje. Postopki in tehnike vključujejo bojne dokumente, sistem poročanja ter način seznanjanja s situacijo, kar zagotavlja poveljniku podporo pri odločanju.
- **Elementi podpore poveljevanja** so poveljniške opazovalnice, poveljniška mesta, komunikacijski in informacijski sistem ter obveščevalno-izvidniški sistem. Zagotavljajo pogoje za delovanje poveljnika in štaba ter zbiranje, obdelavo in prenos informacij in povelj, ki so potrebni za učinkovito izvajanje funkcij poveljevanja.

Edinstvena značilnost poveljevanja pri izvajanju bojnih delovanj je, da mora le-to biti učinkovito v okoliščinah izrednega stresa bitke – v nejasnih situacijah, omejenem času in pod stresom, ki ga povzročajo izgube osebja in materialnih sredstev. Prav tako je edinstvena značilnost izvajanja bojnih delovanj hitrost delovanja sistema poveljevanja in kontrole. Omogočiti mora, da se odločamo hitreje in učinkoviteje od nasprotnika.

Sistem C2 mora biti prilagodljiv in odporen. Sposoben mora biti zagotavljanja informacij poveljniku, ki so potrebne za izvajanje funkcij poveljevanja. Prav tako mora biti učinkovit. Učinkovitost sistema poveljevanja in kontrole merimo z obsegom, v katerem se izvršijo poveljnikove namere ter sposobnostjo hitrega in učinkovitega obvladovanja sprememb situacij. Sistem poveljevanja in kontrole se nenehno razvija in dopolnjuje skladno z zahtevami novega orožja, komunikacij, taktike, nalog ter števila, vrste in strukture podrejenih enot.

3.3 SUBJEKTI C²

Subjekti poveljevanja in kontrole so: poveljnik čete, namestnik poveljnika čete, poveljnik voda, četni podčastnik, četni logist, vodni podčastnik in poveljniki oddelkov.

3.3.1 Linija vodenja in poveljevanja

Poveljnik je odgovoren za pripravljenost, delo in uporabo podrejenih poveljstev in enot. Ima izključno pravico poveljevanja s podrejenimi poveljstvi in enotami v skladu s pooblastili, ki jih ima po Zakonu o obrambi in Pravilih službe ter pooblastilih nadrejenih poveljnikov.

V skladu s svojo odločitvijo za izpolnitev dobljene naloge lahko poveljnik začasno preda del pristojnosti za poveljevanje z enotami podrejenim poveljnikom. Pristojnosti nadrejenega

poveljnika, ki so dodeljene podrejenim poveljnikom, se praviloma ne smejo prenašati naprej po liniji poveljevanja, če to ni odobreno ali predpisano.

Poveljnik je odgovoren za vse, kar njegova enota naredi oziroma ne naredi in svoje odgovornosti ne more prenesti na koga drugega. Poveljnik je tisti, ki sprejme končno odločitev in zanjo tudi odgovarja. Ponavadi poveljnik delegira del svojih pooblastil glede vodenja poveljstva na druge ter vzpodbuja vzajemno zaupanje, tesnejše sodelovanje in timsko delo med vsemi člani poveljstva.

Povelja podrejene enoti izda poveljnik nadrejene enote izključno preko poveljnika podrejene enote. Poveljnike, ki predstavljajo vmesni člen v liniji poveljevanja, se lahko preskoči le izjemoma v nujnih primerih. V takšnih primerih poveljnik, ki je izdal povelje in poveljnik, ki je prejel povelje, kar se da hitro seznanita z vsebino povelja poveljnike, ki predstavljajo vmesni člen v liniji poveljevanja.

S tem, ko poveljnik v liniji poveljevanja izda nalogo podrejenemu, mu delegira tudi potrebno pooblastilo za izvedbo naloge. S tem, ko je poveljnik delegiral potrebno avtoriteto podrejenim, jim mora zagotoviti usmeritve, vire (vključno s časom) in podporo, potrebno za izvršitev naloge. Na podrejene se ne prenašajo samo dolžnosti in pristojnosti, temveč tudi odgovornosti za izvedbo naloge vendar tako, da nadrejene poveljnik še vedno odgovarja za izpolnitev naloge v celoti.

Temeljne funkcije, ki jih poveljnik pri svojem delu izvaja so načrtovanje, organiziranje, vodenje in kontroliranje. V okviru izvajanja teh funkcij so najpomembnejše aktivnosti ocenjevanje situacije, odločanje, dodeljevanje nalog, dodeljevanje sil in sredstev, usmerjanje, vzdrževanje zmoglosti sil, motiviranje in voditeljstvo.

Poveljnik čete nima svojega štaba. Pri kontroli mu v glavnem pomagata namestnik in četni podčastnik. Četni podčastnik bi moral biti višji podčastnik in bi moral biti najbolj izkušen vojak v enoti, saj je poveljnikov glavni taktični svetovalec. Temu v glavnem ni tako, saj tako delo zahteva podčastnika, ki je v vojski vsaj 12 let in je dal skozi tako oddelčni in vodni nivo, kot tudi štabni nivo. Za nameček je tudi poveljnik čete ponavadi napredovan direktno iz položaja poveljnika voda, kar pomeni, da v veliki večini ni dovolj seznanjen s tem, kako funkcionira štab enote in katere funkcije le ta opravlja. Z nepoznavanjem dela na štabnem nivoju mu je veliko težje voditi četo v boju, saj zaradi pomanjkanja izkušenj praviloma potrebuje več časa za realizacijo naloge, pa tudi reakcijski časi sprejemanja odločitev so daljši.

Dokler bo MOTČ namenjena v glavnem za mirovne operacije bo sistem deloval, če pa želimo enoto, ki bo sposobna delovati tudi v vojaških operacijah visoke intenzitete, pa bo potrebno karierno pot do položaja poveljnika čete spremeniti. Smiselno se mi zdi, da se uspešni poveljnik voda po določenem času prestavi v štab, pošlje na štabni tečaj in nato en turnus odela v štabu bataljona in mogoče brigade. Ko bi bil dovolj seznanjen z štabnim delom bi najprej prevzel mesto namestnika poveljnika čete in šele nato poveljevanje nad četo. Tako bi dobili poveljnika, ki bi imel dovolj znanja in izkušenj za to, po moje najtežjo nalogo v karieri častnika.

Poveljnik deluje s svojo četo v skladu z ukazi in navodili, ki jih dobi od nadrejenega bataljona. Mogoče najbolj pomembna mora biti njegova sposobnost pravilne ocene situacije in priprava takšnega načrta izvedbe, ki ima največ možnosti za uspeh z najmanjšimi možnimi izgubami v ljudstvu in tehniki. Zato pa potrebuje veliko izkušenj.

Naslednji korak je prenos nalog in delegiranje dela odgovornosti na podrejene poveljnike vodov. Pri tem mora PČ jasno opredeliti odgovornosti, naloge, namen in poveljnikovo namero, tako da je vsem pripadnikom enote jasno, kakšna je njihova vloga pri izvršitvi naloge in zakaj je ta vloga takšna. To omogoča odgovorno samoiniciativno delovanje podrejenih v duhu poveljnikove namere. Kaže se v tem, da se pri izvedbi naloge opredeli Kdo, Kaj, Kje, Kdaj in Zakaj. Razen v izjemnih primerih pa se ne opredeli Kako. To je v našem primeru stvar Poveljnika voda, ki mora biti za to usposobljen.

Ena od kritičnih komponent v tem procesu so komunikacije. Pravočasna informacija je bistvena za poveljnikovo uspešno vodenje boja. Razvoj prenosa digitalnih podatkov omogoča poveljniku pridobivanje informacij o situaciji na bojišču v realnem času. Tudi pri nas smo pričeli z uvajanjem taktičnega informacijskega sistema, ki mora omogočiti prenašanje povelj, grafik in podatkov o spremembah na bojišču vse do oddelčnega nivoja.

Trenutno pa ima poveljnik čete za komunikacijo s podrejenimi na voljo le radijsko zvezo, isto pa velja tudi obratno. Ko dopolnilna se vzpostavi kurirska zveza, ki pa zna biti problematična, ker se motorizirane enote premikajo hitreje od navadne pehote. Kot dopolnilo se lahko organizira tudi signalna zveza, ki je lahko zelo uporabna za določanje trenutka prenosa ognja z enega cilja na drugega ali pa za poročanje podrejenih enot o doseženih določenih položajih. Seveda pa se signali še zmeraj uporabljajo za najavljanje nevarnosti (opažen desant, delovanje z biološkimi ali kemičnimi orožjem, nepričakovani prihod močnejše nasprotnikove formacije iz nepričakovane smeri itd).

3.3.2 Poveljnik čete

Poveljnik čete je v celoti odgovoren za stanje v četi, za vzdrževanje bojne pripravljenosti in za izvršitev dobljenih nalog. Poveljnik čete ima izključno pravico poveljevati četi in vsem drugim podrejenim enotam.

Osnovne naloge poveljnika čete:

- poveljuje podrejenim poveljstvom in enotam,
- izvaja kadrovske politike,
- spremlja stanje bojne pripravljenosti ter sprejema in izvaja ukrepe za njeno izboljšanje,
- izdaja povelja in usmeritve za načrtovanje dela in usposabljanja v podrejenih poveljstvih in enotah,
- izdaja povelja in usmeritve za izvajanje ukrepov bojne pripravljenosti in priprave za izvajanje mobilizacije,
- vodi pripravo načrtov uporabe,
- spremlja in ocenjuje delo prvopodrejenih, usmerja njihovo delo ter skrbi za njihov profesionalni razvoj,
- poveljstvo seznanja s svojimi zamislimi, usmeritvami in odločitvami za delovanje na podlagi sprejete naloge,

- odreja notranjo organizacijo in delo v poveljstvu,
- skrbi za sodelovanje z lokalnimi skupnostmi in drugimi organizacijami,
- nastopa v javnosti v skladu s pooblastili,
- opravlja poveljniški nadzor,
- opravlja naloge v zvezi z disciplinsko odgovornostjo,
- spremlja in nadzoruje izvajanje materialnega in finančnega poslovanja v poveljstvu,
- zagotovi predpisano bojno pripravljenost in disciplino v četi,
- vzdržuje moralno stanje v četi,
- pozna in razume osnovno namero (zamisel) nadrejenega za daljše obdobje, tako da ob morebitnem prekinjenem poveljevanju lahko samostojno ukrepa,
- izpopolnjuje svoje vojaškostrokovno znanje,
- spremlja razvoj nasprotnika, sestavo in značilnosti delovanja nasprotnikovih enot od voda do čete oziroma bataljona,
- organizira in izvaja usposabljanje in urjenje podrejenih enot in poveljnikov,
- podrobno mora poznati sestavo svoje enote, podrejene podčastnike in častnike, njihovo stopnjo usposobljenosti in njihova nagnjenja.

Dolžnosti in splošne naloge poveljnika čete:

- takoj spozna sestavo in sposobnosti drugih podrejenih enot in enot, s katerimi je okrepljen,
- dobro pozna bojne zmogljivosti svoje enote in načine uporabe,
- stalno zagotavlja pogoje za bojevanje v četi,
- organizira logistično oskrbljenost,
- organizira življenje in delo čete,
- stalno spremlja razvoj bojne situacije,
- poveljuje enoti v boju in upravlja z ognjem,
- zagotavlja pravočasno in uspešno izvršitev dobljene naloge,
- organizira in izvaja neprekinjeno poveljevanje v četi,
- organizira zveze z nadrejenimi in podrejenimi,
- sprejema odločitve o načinu dela, življenja in bojevanja čete in jih pravočasno prenaša na podrejene,
- organizira in izvaja sobojevanje in sodelovanje,
- stalno organizira zavarovanje, opazovanje in izvidovanje,
- vodi delovno beležnico, v katero vpisuje sprejete naloge, naloge, ki jih je izdal podrejenim,
- riše sheme odločitve, vpisuje podatke o nasprotniku, o podrejenih častnikih in podčastnikih ter značilne podatke o bojnih zmogljivostih in o načinu bojevanja enot,
- poznati mora nalogo nadrejene enote,
- pomaga podrejenim,
- kontrolira delo v četi.

Mesto poveljnika čete v boju:

Poveljnik čete je v boju praviloma na svoji opazovalnici ali pa na težišču bojevanja. Poveljnik čete mora vedno imeti tudi namestnika.

3.3.3 Namestnik poveljnika čete

Namestnik poveljnika nadomešča poveljnika med njegovo odsotnostjo in ima v tem času popolno pooblastilo za poveljevanje. Dela po navodilih poveljnika čete in skladno s sprejetimi

odločitvami. Pomaga pri delu poveljnika čete in ga v njegovi odsotnosti zamenjuje z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki jih ima poveljnik čete. Osnovne naloge namestnika poveljnika čete:

Namestnik poveljnika ima enake naloge kot poveljnik v času njegovega poveljnika. Poleg tega so ponavadi nekatere posebne naloge še:

- sodelovanje pri izvajanju kadrovske politike,
- pozna naloge poveljnika čete in biti mora tudi sposoben, da jih izvaja,
- je usposobljen nadomeščati poveljnika čete,
- organizira in izvaja zavarovanje in opazovanje,
- organizira notranjo službo v četi,
- na osnovi poveljnikove odločitve izdeluje poročila, povelja, naloge in ukaze,
- organizira kurirsko zvezo
- kontrolira izvajanje poveljnikove odločitve,
- pomaga podrejenim,
- vodi knjigo raportov in službenih pogovorov,
- s poveljnikom sodeluje pri presoji situacije in sprejemanju odločitve,
- izdaja predhodne (pripravljalne) ukaze,
- organizira in vodi delo čete pri počitku.

Namestnik poveljnika mora biti v stalni pripravljenosti za prevzem poveljevanja. Poveljnik čete in njegov namestnik v boju praviloma nista na istem mestu. Eden je na opazovalnici poveljnika čete, drugi pa na težišču ali pa izvaja konkretno nalogo.

3.3.4 Četni podčastnik

Četni podčastnik (ČPČ) je najstarejši podčastnik v četi, bateriji ali njima ekvivalentni enoti. Če pogledamo zgodovino četnega podčastnika je le ta že med ameriško državljansko vojno uveljavljal disciplino, lojalnost in predanost svojim vojakom ter poročal o stanju v četi poveljniku čete. Danes četni podčastniki praviloma vzdržujejo neposredni stik s svojimi vojaki, so odgovorni za njihovo urjenje ter skrbijo za njihovo dobrobit in zdravje. Funkcija četnega podčastnika je zelo odgovorna in zahteva odlično vodenje ter profesionalnost.

Četni podčastnik je primarni svetovalec poveljnika čete ter prvi in neposredni učitelj podrejenih vodnih podčastnikov. Četni podčastnik pomaga poveljniku čete usposabljanje in uriti svojo enoto – četo. Delo četnega podčastnika ima velik vpliv na še mlade in neizkušene častnike – poveljnike vodov ter v njihovem kasnejšem odnosu do podčastnikov. Četni podčastnik nima pristojnosti poveljevanja, izdaja pa smernice in navodila po podčastniški liniji, uveljavlja in skrbi za disciplino ter doseganje osnovnih standardov v četi. Četni podčastniki razvijajo in usmerjajo kariero svojih podrejenih vojakov in podčastnikov, jim svetujejo in jih ocenjujejo. Četni podčastniki so najbolj pomembni mentorji in učitelji podrejenih podčastnikov.

Četni podčastniki posredujejo pomembne informacije v četo, urijo in usmerjajo vodne podčastnike ter pomagajo poveljniku pri vsakdanjih nalogah čete. Prav tako četni podčastniki nadzorujejo administrativne posle, vendar je njihova prva in osnovna naloga usposabljanje in urjenje vojakov. Skupaj z bataljonskim podčastnikom in drugimi enotovnimi podčastniki morajo razumeti in obvladovati metodiko določanja bistvenih nalog (METL) enote. Četni podčastniki določajo individualne vojaške veščine, katere mora obvladovati vsak posameznik

v četi. Četni podčastnik skupaj z namestnikom poveljnika čete skrbi za logistično oskrbo enote, v izrednih primerih pa lahko prevzame nekatere naloge od namestnika poveljnika čete. Četni podčastnik vodi športno vadbo čete, kadar jo le ta izvaja kot celota.

Dolžnosti in splošne naloge četnega podčastnika:

- nadzoruje premike enot čete,
- organizira popolnjevanje s strelivom,
- uporablja postopke za ravnanje z vojnimi ujetniki,
- izvaja varnostne ukrepe za evakuacijo ranjencev, v skladu z mednarodnim humanitarnim pravom,
- organizira popolnjevanje enot v boju,
- vodi in izvaja urjenje čete,
- pomaga poveljniku čete pri izdelavi programov urjenja za četo v skladu z direktivo poveljujočega častnika,
- uporablja učne metode in postopke pri izvajanju usposabljanja,
- načrtuje pripravljalna in izvaja bojna streljanja v skladu s predpisi,
- izvaja pripravljalna in bojna streljanja z orožjem malega kalibra v skladu s pravili streljanja,
- uporablja simulatorje, pirotehnična sredstva, naprave za nadzor in opremo za odkrivanje,
- načrtuje in usklajuje osnovno urjenje,
- skrbi za razvoj kariere podčastnikov v četi in jih usmerja pri osebnem razvoju,
- predlaga ustrezna urjenja in je svetovalec pri postavitvah v enoti,
- razume osnove taktike rodov v bataljonu,
- v skladu z razvrstitvijo v sklopu nadrejene enote je zadolžen za popolnjevanje z MTS in vodo,
- skrbi za opremo čete tako, da nadzoruje varnost in uporabnost, ter je odgovoren za vse orožje in MTS, ki ga dolži četa,
- izvaja varnostne ukrepe pri ravnanju z vojnimi ujetniki,
- nadzoruje zdravstveno stanje v četi in izvaja higienske preglede,
- uporablja sistem za evakuacijo ranjencev na ravni bataljona. Ravna z ranjenci in koordinira evakuacijo ranjencev v četi do bataljonske sanitetne postaje,
- vzdržuje moralo in dobro počutje v četi.

3.3.5 Poveljnik voda

Poveljnik voda je v celoti odgovoren za stanje v vodu, za vzdrževanje bojne pripravljenosti in za izvršitev dobljenih nalog. Poveljnik voda ima izključno pravico poveljevati vodu in vsem drugim podrejenim enotam.

Dolžnosti in splošne naloge poveljnika voda:

- vodi evidenco ljudi in orožja v vodu,
- vodi svojo opazovalnico,
- usposablja vojake,
- je prvi v liniji poveljevanja in odgovornosti,
- poveljuje bojnemu vozilu,
- odgovoren je za vse, kar njegova enota naredi in te odgovornosti ne more prenesti na drugega,
- je odgovoren za določanje nosilcev danih nalog ter nadzor nad izvedbo nalog,

- zagotavlja stalnost vodenja in poveljevanja nad svojim vodom, katero prilagaja danim nalogam, možnostim in usmeritvam poveljnika čete,
- organizira življenje in delo v vodu,
- obvešča poveljnika čete,
- zagotavlja predpisano bojno pripravljenost in disciplino v vodu, vzdržuje moralno stanje,
- organizira, izvaja in nadzoruje usposabljanje in urjenje oddelkov in posameznikov,
- uveljavlja SOP (čete, BTL) in predpisuje lastne,
- je na tekočem z namero nadrejenega, da ob potrebi samostojno ukrepa,
- zbira potrebne informacije,
- vzpostavlja in zagotavlja zahtevane zveze,
- vodi glavno zbirko organizacijskih dokumentov in spremlja SOP,
- zagotavlja spoštovanje predpisov, SOP, navodil in ukazov,
- po sprejemu ukaza POVČ pristopi k izdelavi lastnih načrtov za izvedbo naloge,
- zagotavlja usklajenost manevra s podporo (ogelj, EW), vključno z ostalimi deli OS (letalstvo, mornarica) tako na izpostavljenih področjih kot v zaledju,
- opravlja druge naloge po odločitvi poveljnika čete.

3.3.6 Vodni podčastnik

Vodni podčastnik je drugi v liniji poveljevanja v vodu. V odsotnosti poveljnika prevzame poveljevanje nad vodom. Ima neposredni dostop do vseh članov poveljstva čete. Vodni podčastnik je neposredno odgovoren, da podčastniki v vodu dosegajo zahtevane standarde na področju izvajanja nalog, usposobljenosti, urejenosti in spoštovanju discipline, ukazov, pravil in SOP. Vodni podčastnik je po činu najstarejši podčastnik v vodu. Njegova naloga je da neprekinjeno obvešča poveljnika in mu svetuje v posameznih situacijah, mu svetuje uporabo določenih postopkov ter daje praktične napotke na področjih, ki so v tesni povezavi z osebnim počutjem podčastnikov in vojakov, dviganjem morale, razvijanjem zadovoljstva pri delu in kadrovske projekcije oz. uporabo podčastnikov in vojakov v vodu. Je najbolj izkušena oseba v vodu. Poveljnikom oddelkov prenaša svoje izkušnje, svetuje, jih usmerja, uči, usposablja in uri. Obenem od njih sprejema informacije o stanju v oddelkih, usposobljenosti, načrtih dela, težavah, ipd., katere kasneje na ustrezen način predstavi poveljniku.

Naloge vodnega podčastnika:

- je vodja (vodi z osebnim primerom), svetovalec in učitelj podčastnikov,
- odgovoren je za spremljanje poteka usposabljanja in urjenja enot,
- usmerja podčastnike in je odgovoren za njihovo pravilno delo,
- predlaga ukrepe poveljniku na področju discipline, usposabljanja, pohval in nagrad ter nošenja uniforme, ko gre za podčastnike in vojake,
- odgovoren je za psihofizično pripravljenost podčastnikov,
- svetuje poveljniku pri izvajanju politike enakosti pred nadrejenimi in enakosti pri izvajanju PS (pravil službe),
- zagotavlja da vsak vojak, PČ dobi mentorja,
- je strokovnjak za osnovne vojaške veščine,
- izvaja zaledno oskrbo voda,
- nadzira delitev hrane in poskrbi, da vsi dobijo svoj obrok,
- zagotavlja, da so vsi vojaški ujetniki pravilno razvrščeni, preiskani, zdravstveno oskrbljeni. Nahranjeni in predani nadrejenemu,

- nadzira pravočasno evakuacijo bolnih in ranjenih. Zagotavlja da je orožje, oprema, osebni predmeti ranjencev pravilno popisana, označena in predana drugemu organu,
- organizira in nadzira izvajanje notranje in stražarske službe v vodu,
- organizira in nadzira usposabljanje oddelkov pred odhodom na nalogo,
- poroča poveljniku čete o razvoju bojne situacije, položaju voda, popolnjenosti voda z opremo, orožjem in strelivom, izgubah,
- po odločitvi poveljnika voda poveljuje ali vozilom ali izkrcanem delu voda.

3.3.7 Poveljnik oddelka

Poveljniki oddelkov izvajajo svoje naloge tako v mirnodobni kot vojni sestavi enot SV. Angažiranost poveljnikov oddelkov pri izvajanju nalog v miru je odvisna od njihovega statusa v enotah SV. Poveljniki oddelkov stalne sestave so stalno angažirani pri izvajanju nalog v enotah SV, predvsem pa pri usposabljanju poklicnih vojakov, poveljniki oddelkov vojne sestave pa v okviru aktivnosti in usposabljanja vojnih enot.

Splošne naloge poveljnika oddelka:

- vodi in poveljuje oddelku,
- poznati mora moštvo in oborožitev oddelka,
- odgovoren je za moralno stanje moštva, in z vzornim osebnim vzgledom vpliva na vojake,
- skrbi za osebno in skupno oborožitev ter za vojaško opremo v oddelku in je odgovoren, da je le-to v brezhibnem stanju,
- skrbi za ohranitev zdravja in življenja podrejenih,
- sprejema ukaze ter jih pravočasno, pravilno in dosledno izvršuje,
- sprejema lastne odločitve v skladu s pristojnostmi in pooblastili,
- izdaja konkretne naloge vojakom, posadkam in je odgovoren za njihovo izvedbo,
- poroča in sodeluje s poveljnikom voda,
- izvaja naloge notranje službe,
- neposredno sodeluje in izvaja naloge v procesu usposabljanja,
- uri in usposablja posameznike, posadke in oddelek,
- odgovoren je za bojno usposobljenost oddelka.

Naloge poveljnika oddelka v bojni situaciji:

- vedno je v bojni razporeditvi oddelka in ga vodi,
- v boju upravlja z ognjem oddelka,
- izvaja oziroma organizira bojno zavarovanje oddelka in opazovanje v razmestitvenem rajonu,
- odgovoren je za maskiranje in izvedbo zaščitnih in drugih ukrepov v oddelku,
- sodeluje s sosedi (s sosednjimi enotami oz. oddelki),
- stalno spremlja situacijo in pravočasno poroča poveljniku voda o morebitnih spremembah,
- pravočasno poroča poveljniku voda o porabi streliva in po potrebah o popolnitvi teh sredstev,
- skrbi za prehranjevanje, počitek in zdravje vojakov v oddelku, odgovoren je za izvajanje, bojnih postopkov oddelka v b/d in za izgube v oddelku.

Poveljnik oddelka je med mobilizacijo angažiran na delovnih točkah, njegove osnovne naloge so:

- dekonzervacija MTS,
- prenos MTS iz skladišča vojne rezerve na mobilizacijsko zbirališče,
- sprejem oseb iz vojne sestave,
- podelitev oborožitve in opreme,
- dekonzervacija osebne oborožitve,
- bojno zavarovanje,
- izvajanje usposabljanja.

3.4 POVELJNIŠKA RAZMERJA¹⁰

Poveljniška razmerja opredeljuje stopnjo odgovornosti in pristojnosti poveljnika nad podrejenimi enotami. Pri izvajanju poveljevanja razlikujemo naslednje tipe enot:

- **Formacijska enota:** enota, ki je opredeljena v formaciji ali organizacijsko mobilizacijskem razvoju enote ali sestava. Poveljnik ima vsa pooblastila in odgovornosti za poveljevanje enoti.
- **Podrejena enota:** enota, ki je z aktom poveljevanja razvojem trajno ali za daljši čas v celoti podrejena določenemu poveljstvu ali drugi enoti. Poveljnik ima vsa pooblastila in odgovornosti za poveljevanje enoti.
- **Dodeljena enota:** enota, ki je z aktom poveljevanja začasno dodeljena poveljstvu ali drugi enoti. Poveljnik nad dodeljeno enoto izvaja omejene funkcije poveljevanja. Omejitve pristojnosti in odgovornosti nad dodeljeno enoto so določene s poveljem v katerem je opredeljena dodelitev.

Oblike pooblastil za poveljevanje nad dodeljenimi enotami so naslednje:

- **Popolno poveljevanje.** Poveljnik ima vsa pooblastila za poveljevanje in nosi odgovornost za enoto v celoti. Pooblastila niso časovno omejena.
- **Operativno poveljevanje (OPCOM).** Pooblastila, ki poveljniku omogočajo določanje nalog podrejenim poveljnikom v zvezi z razmeščanjem in prerazporejanjem enot ter za dodelitev operativne in/ali taktične kontrole, če je potrebno. Pooblastilo ne vključuje odgovornosti za kadrovske in logistično zagotovitev teh enot.
- **Operativna kontrola (OPCON):** Pooblastilo, ki ga prejme poveljnik za vodenje dodeljenih sil, s katerimi lahko izvede določene naloge, običajno omejene z vsebino, časom ali prostorom. Vključuje razmeščanje enot in dodelitev pristojnosti taktične kontrole nad enotami, če je potrebno. Ne zajema pooblastil za ločeno uporabo posameznih sestavnih delov dodeljenih enot, niti odgovornosti za kadrovske zadeve in logistiko. Poveljujoči, ki ima OPCON pooblastila nad določeno enoto, ne sme izdajati nalog, ki niso zajete v povelju oziroma dokumentu, ki delegira pooblastila, brez predhodnega posvetovanja z osebo, ki je dokument izdala. OPCON pooblastila so bolj omejena kot OPCOM in ne vključujejo pooblastil za nadaljnje podrejanje enote ali uporabo enote za naloge za katere niso dodeljena pooblastila.
- **Operativna kontrola v mirovnih operacijah:** nepopolna pristojnost poveljevanja, ki je dana tujemu poveljniku za opredeljen časovni okvir ali nalogo. Vključuje pristojnost nad enotami Slovenske vojske v sestavi mednarodnih mirovnih sil. Tuj poveljnik ne more spreminjati naloge oziroma razmeščati ali uporabljati enot

¹⁰ Furlan, Božič, 2000, str.21-22, Pravila štabnega dela

Slovenske vojske zunaj območja odgovornosti, za katerega je dala soglasje vlada Republike Slovenije, ne more uporabljati enote po delih ali jo reorganizirati ter izvajati kadrovske in disciplinske ukrepe. Po odločitvi načelnika GŠSV so lahko dodeljene tujemu poveljniku tudi druge oblike omejenih pooblastil za poveljevanje nad enotami Slovenske vojske (npr. OPCOM).

- **Taktično poveljevanje (TACOM):** pristojnost dodeljena poveljniku za poveljevanje nad dodeljenimi enotami, za izvršitev naloge dodeljene s strani nadrejenega poveljstva. Tako kot pri OPCOM ne vključuje odgovornosti za kadrovske in logistično zagotovitev. Taktično poveljevanje je za razliko od operativnega poveljevanja časovno krajše oziroma se ponavadi nanaša samo na določeno fazo izvajanja bojnih delovanj.
- **Taktična kontrola (TACON):** pristojnost dodeljena poveljniku nad dodeljenimi enotami za izvedbo določene naloge, ki je natančno prostorsko ali časovno omejena. Nanaša se ponavadi na podrobno, običajno lokalno vodenje delovanj enote, premikov ali manevrov, ki so nujno potrebni za izvršitev naloge. Taktična kontrola je neločljivo povezana z operativno kontrolo. Lahko se delegira in izvaja na katerikoli ravni poveljevanja. Tako kot pri TACOM ne vključuje odgovornosti za kadrovske in logistično zagotovitev dodeljene enote.
- **Administrativna kontrola (ADMINCON):** pristojnosti nad podrejenimi enotami glede zagotovitve delovanja. Vključuje kontrolo nad viri in opremo, kadrovske zadeve, logistiko, usposabljanje posameznikov in enote, pripravljenost, mobilizacijo, demobilizacijo (odpust), disciplinske ukrepe in ostale zadeve, ki niso vključene v operativne naloge. Administrativna kontrola ne vključuje pristojnosti za uporabo enote.
- **Pooblastila za usklajevanje:** dodeljena pooblastila poveljniku ali posamezniku, ki je odgovoren za usklajevanje specifičnih funkcij oziroma aktivnosti, v katere sta vključeni dve ali več poveljstev oziroma enot. Pristojnost vključuje možnosti sklica posvetovanja s predstavniki strani, ki so vključene v izvajanje skupnih aktivnosti, izključuje pa pooblastila za sprejem odločitev, za katero ni skupnega soglasja. V primeru nesoglasja si je treba z razpravo prizadevati za doseganje nujno potrebnega dogovora. V primeru, da dogovor ni možen, je potrebno zadevo predati ustreznemu nadrejenemu poveljniku ali organu.

Pristojnost in odgovornost si poveljniki lahko razdelijo, če mora določene funkcije kontrolirati poveljnik, ki ni v običajni liniji poveljevanja. Ko se pristojnost in odgovornost poveljevanja razdelijo, mora pristojni poveljnik formalno in celovito razmejiti odgovornosti in pristojnosti vsakega poveljnika posebej.

Razmerja pri podpori in zagotovitvi delovanj vzpostavimo z namenom določitev posebnih odnosov in odgovornosti med enotami, ki zagotavljajo podporo ali zagotovitev in enotami, ki so je deležne. Odgovornosti za poveljevanje, za zagotovitev delovanja in za reorganizacijo ali dodelitev elementov sil za podporo ali zagotovitev delovanja, ostanejo pri nadrejenem poveljstvu ali matični enoti, če ni drugače določeno.

Razmerja pri podpori in zagotovitvi delovanja se vzpostavljajo v dveh oblikah:

- **Neposredna podpora ali neposredna zagotovitev delovanja (NP).** Enota, ki neposredno podpira ali je neposredno odgovorna za zagotovitev delovanja določene enote, mora prednostno zagotoviti podporo tej enoti. Zahteve sprejema neposredno od

enote. Običajno enota, ki nudi podporo ali zagotovitev, vzpostavi zvezo (lahko tudi s častnikom za povezavo) ter svetuje enoti, ki jo podpira. Podpirana enota zahteva podporo ali zagotovitev neposredno, brez vmesnih odobritev ali posredovanja drugih poveljstev. Enota, ki neposredno podpira drugo enoto, z njo ne vzpostavlja poveljniškega razmerja. Nadaljnje podrejanje, ponovno dodeljevanje ali reorganizacija te enote ni možno.

- **Splošna podpora ali splošna zagotovitev (SP).** Enota splošne podpore zagotavlja podporo ali je neposredno odgovorna za zagotovitev delovanja celotnemu sestavu in ne le določenemu delu (enotam v sestavi sil). Podrejene enote lahko za podporo zaprosijo prek poveljstva sestava, ki se mu zagotavlja podpora, vendar lahko le poveljstvo sestava določi prioritete in dodeli naloge enotam splošne podpore.

Pristojnosti za poveljevanje, odgovornosti za zagotovitev delovanja in pooblastila za podrejanje ali organiziranje sil so v odgovornosti nadrejenega poveljstva ali matične enote, če v povelju ali načrtu ni jasno opredeljeno. Ko poveljnik določi pristojnosti za poveljevanje mora jasno določiti tudi pristojnosti za kadrovske in logistične zagotovitev.

3.5 DELO PRI PRIPRAVI, ORGANIZACIJI IN VODENJU BOJNEGA DELOVANJA

Do sprejema naloge je delo poveljstva čete – voda usmerjeno na vzdrževanje bojne pripravljenosti, počivanje in pripravo enote za izvedbo predvidene naloge. Zaradi tega poveljstvo čete – voda spremlja situacijo, zbira in proučuje podatke o nasprotniku in zemljišču, seznanja podrejene s situacijo in nasprotnikovimi taktičnimi postopki, organizira zagotavljanje pogojev za bojevanje, izvaja usposabljanje enote ter popolnjuje enote z ljudmi in materialno – tehničnimi sredstvi¹¹.

Delo poveljstva čete – voda pri pripravi, organizaciji in vodenju bojevanja delimo na¹²:

- sprejemanje odločitve,
- prenos odločitve na podrejene
- izvedbo naloge (delo) do pripravljenosti,
- izvedbo naloge (delo) po pripravljenosti (do začetka bojevanja),
- bojevanje (izvedba akcije),
- konsolidacijo enote po izvedeni nalogi.

Sprejemanje odločitve poveljnika čete – voda praviloma poteka po naslednjih elementih (korakih)¹³:

- proučevanje in dojetje (spoznavanje) naloge
- oblikovanje osnovne zamisli,
- izračun časa in načrt dela čete,
- dajanje predhodnih ukazov in povelj,
- ocena (presoja) situacije,
- oblikovanje odločitve.

¹¹ Humar, 1996, str.39, pehotna (gorska – mehanizirana) četa – vod

¹² Humar, 1996, str.39-40, pehotna (gorska – mehanizirana) četa – vod

¹³ Humar, 1996, str.40, pehotna (gorska – mehanizirana) četa – vod

Po dobljenem signalu za izvajanje določene naloge poveljnik čete izda povelje enoti, ki je v kratkem času organizirala kolono, vzela potrebna MTS, strelivo in ostalo. Poveljnik čete po dojetanju izdaja povelje za pohod (premik) poveljnikom vodov, oddelkov in voznikom. Četa začne premik proti pripravljalnemu položaju. Na določeni regulativni točki poveljnik čete pošilja naprej čelno zavarovanje in določa naloge. Nadaljuje se s pohodom do pripravljalnega položaja. Po prihodu se četa razmesti po vodih in vodi po oddelkih. Organizira se krožna obramba okoli čete. Pred bojnim poveljem lahko poveljnik čete dobi pripravljalno povelje, ki določa in obvešča poveljnika o nadaljevanju aktivnosti in aktivnostih za doseganje čim večje učinkovitosti nadaljnjih delovanj enote. Na podlagi pripravljalnega povelja poveljnik organizira življenje in delo na pripravljalnem položaju.

Obseg priprav in organizacije bojnega delovanja bo odvisen od pogojev v katerih četa izvaja nalogo, pogojih s pogostimi spremembami. Učinkovitost priprave in organizacije ter v nadaljevanju uspeha v boju bo odvisna od strokovne in moralne priprave vsakega posameznika čete, prvotno pa od samega poveljnika.

Poveljnik čete po rešitvi naloge pokliče poveljnike vodov na poveljniško izvidovanje. Pred odhodom, namestniku izdaja naloge in jih oni prenesejo na nižje poveljnike ter nadzirajo njihovo izvrševanje.

Namestnik poveljnika čete spremlja in usmerja bojno usposobljenost v vodih in skrbi za organizacijo in sprejemanje ukrepov zavarovanja, potem izvaja druge naloge, ki mu jih je dal poveljnik čete če ni za moralo posebej zadolženega častnika spremlja in presoja moralo v četi ter ukrepa če morala ni na določenem nivoju.

Na poveljniškem izvidovanju poveljniki vodov sprejemajo nalogo v obliki povelja. Naloga je lahko izdana pisno ali ustno, če pa se poveljniško izvidovanje ne organizira lahko tudi po sredstvih za zveze.

Po sprejemu naloge poveljniki vodov preučujejo in dojemajo nalogo. Pri tem ugotavljajo namen in zamisel nadrejenega, nalogo svoje enote, vlogo in vpliv sosedov in podpore pri izvrševanju naloge.

Po sprejemanju in dojetanju naloge poveljnik čete pojasni eventualne nejasnosti in izdaja pripravljalni ukaz za organizacijo aktivnosti in zahtevano bojno pripravljenost. Vsebina pripravljalnega povelja je različna, večinoma pa določa:

- pripravo za naslednje bojno delovanje,
- orientirno področje-smer uporabe enote,
- ukrepe, ki jih je potrebno realizirati do izdaje bojnega povelja,
- mesto in čas javljanja podrejenih za sprejem naloge in podobno.

Na podlagi razpoložljivega časa poveljnik čete izdeluje načrt za nadaljnje delovanje, pri čem mora zagotoviti dovolj časa podrejenim za pripravo enote na naslednje bojno delovanje.

Po prenosu pripravljalnega ukaza na podrejene poveljniki vodov prihajajo k poveljniku čete za odhod na poveljniško izvidovanje. Izvidovanje področja vodenja bojnega delovanja izvajamo, da si na zemljišču ogledamo vse elemente, ki bi lahko vplivali na izvršitev naloge lastne enote. Pri izvidovanju se izvaja presoja, ki zajema:

- presojo zemljišča,
- presojo vremenskih pogojev,
- presojo nasprotnika in
- presojo lastnih sil.

Pri presoji zemljišča si ustvarjamo zaključke o vplivu zemljišča na bojna delovanja. Lastnosti, ki so od posebnega pomena so: prehodnost, pokritost, komunikacije, naravne ovire, usmerjenost delovanja in podobno.

Presoja časa pomeni, da ocenjujemo vpliv vremena na vodenje bojnega delovanja in to: vidljivost, položaj sonca, dan-noč, megla, dež in podobno. Položaj Sonca je pomemben pri izbiri položajev POVRS in sistemov PZO.

Presoja nasprotnika se navezuje na presojo zemljišča in pri tem presojamo in predvidevamo nasprotnikove taktične postopke.

Presoja lastnih sil nam pomaga izbrati najučinkovitejši bojni raspored oziroma na bojno pripravljenost čete, opremljenost, odobreno porabo streliva ter lastnosti zemljišča glede na možne manevre, vpliv sosedov in podpore pri izvrševanju naloge.

Na podlagi zaključkov, ki smo jih dobili s presojjo, poveljnik čete z upoštevanjem mnenja podrejenih izvaja izbiro ognjenih položajev enot in položajev posameznih sredstev. Pri izbiri ognjenih položajev poveljnik čete določa črto razvoja v vodne oziroma oddelčne kolone, izhodiščne in jurišne položaje, oziroma sprednjo črto obrambe, mesto in vlogo bojnega zavarovanja in druge faktorje za večjo učinkovitost organizacije bojnega delovanja.

Potem poveljnik čete izdaja odločitve, ki jo ustvarja v skladu z zaključki v presoji in z upoštevanjem podrejenih. Odločitev predstavlja osnovno zamisel o uporabi čete v zastavljeni nalogi.

Bojno povelje podrejenim poveljnik čete izdaja takoj za odločitvijo in orientacijo (geografsko, topografsko in taktično). V času zasedanja položajev in potem v pripravljenosti za delovanje poveljnik lahko dopolni svoje bojno povelje.

V okviru izdajanja povelja poveljnik organizira ognjeni sistem v četi. Ognjeni sistem se organizira tako, da se sosednjim orožjem področja preklapljajo, ampak se ne križajo.

Sistem ognja čete mora zagotoviti zanesljivo izvršitev naslednjih nalog:

- uničevanje in nevtralizacijo nasprotnikovih, najprej oklepno-mehaniziranih enot, odpornih točk in utrjenih objektov,
- preprečevanje preboja nasprotnika skozi obrambno področje,
- preprečevanje prehoda, obhoda ali premagovanja protioklepni in minsko-eksplozivnih ovir,
- preprečevanje obkrožitve in zavarovanje medprostora,
- uspešno delovanje v vseh pogojih, za delovanje ponoči in v pogojih zmanjšane vidljivosti postavimo dodatnega opazovalca.

V teku izvajanja bojnega delovanja poveljnik čete potrebuje za vzdrževanje in poudarjanje iniciative manever z ognjem, manever s krivuljo letenja projektilov, manever z orožjem in manever z enoto.

Manever z ognjem dosežemo s pravilnim razporedom enot in orožij ter z manevrom s krivuljo letenja ali manevrom orožja. S tem zagotavljamo hiter prenos in skoncentriranost ognja po najpomembnejših ciljeh.

Manever z orožjem predpostavlja hitro premeščanje in zasedanje ugodnejšega ognjenega položaja.

Manever s krivuljo letenja projektilov prenašamo ogenj na drugi cilj brez spremembe ognjenega položaja.

Z učinkovitim manevrom ognja se lahko doseže premoč pred nasprotnikom (v določenem prostoru in po cilju) tudi, ko nimamo premoči v ognjenih sredstvih.

Upravljanje z ognjem prevzemajo poveljniki čet in vodov glede določanja ognjenih nalog vsaki ognjeni enoti. Upravljanje z ognjem zajema:

- določanje orientirjev,
- določanje področja delovanja enot in orožij,
- izbira ognjenega položaja,
- neprekinjeno opazovanje ciljev,
- pripravo elementov ognja,
- določanje nalog enotam in orožjem,
- izdajanje povelja za začetek, prenos in prekinitev ognja,
- spremljanje porabe streliva in
- popolnitev s strelivom.

Vodenje ognja je usmerjanje in vzdrževanje ognja po cilju do izvršitve naloge. za vodenje ognja so zadolženi poveljniki enote. Vodenje ognja zajema:

- določanje elementov za streljanje,
- izdajanje povelja in prenos na posadko,
- uresničevanje ognjenih nalog.

Ogenj vodijo poveljniki čet, vodov in oddelkov z izdajanjem povelja za uničenje določenega cilja.

Pri izdajanju bojnega povelja poveljnik v svoji enoti izvaja organizacijo skladnega delovanja. Osnova za to je povelje o uporabi enote skladno z nalogo nadrejenega. Organizacija skladnega delovanja zajema točno določene naloge iz načrta delovanja in sheme ognja, načina in poteka manevra, medsebojne podpore enot pri manevru in usklajenega sistema oviranja s sistemom ognja in manevra.

Po končanem izvidovanju poveljnika čete in izdajanju povelja ter pojasnila nejasnosti, poveljniki nižjih taktičnih enot odhajajo v svoje enote in pristopajo k pripravam za vodenje bojnega delovanja. V odvisnosti od kvalitete priprav, bo tudi končen izid primeren pripravam za vodenje bojnega delovanja.

V času priprave podrejenih poveljnikov poveljnik čete organizira nadzor in nudenje pomoči podrejenim. Nadzor in nudenje pomoči podrejenim izvaja poveljnik ali oseba, ki jo on določi za nadzor izvajanja priprav na izvajanje naloge in poskuša pojasniti vse nejasnosti v zvezi z nalogo. To dejavnost lahko opravi v pripravljalnem področju ali na ognjenem položaju.

Za boljšo kvaliteto izvršitve naloge, poveljnik čete organizira sodelovanje, kar je isto kot skladno delovanje, samo v odnosu lastne in drugih (sosednjih) enot. Razen organizacije sodelovanja, zelo je pomembno organizirati sodelovanje s:

- topniškimi enotami (za podporo pri vodenju bojnega delovanja, manevru in ko je četa ogrožena z ognjem nasprotnikovega topništva),
- PZO (za zaščito čete pri delovanju nasprotnikovih letal, helikopterjev in sodelovanju v proti desantnem boju),
- izvidniškimi enotami (za zavzemanje čim ugodnejšega položaja in večje učinkovitosti vodenja bojnega delovanja oziroma organizacije zavarovanja),
- inženirskimi enotami (za ureditev področja obrambe, protioklepne utrjevanja in tako učinkovitega vodenja bojnega delovanja),
- enotami logistike (za boljšo logistično podporo pri pripravi in vodenju bojnega delovanja),
- z vsemi enotami vključenimi v izvrševanje naloge, katere lahko vplivajo na izvršitev naloge čete).

Potem, ko poveljnik izda potrebna ustna ali pisna povelja in organizira sodelovanje, poveljnik čete v redkih prostih trenutkih oddiha organizira izdelavo bojne dokumentacije, če jo ni že začel izdelovati namestnik. V četi se vodijo naslednji dokumenti:

- bojno povelje,
- načrt delovanja čete,
- shema ognja,
- poročila,
- obvestila,
- načrt izvidovanja,
- načrti zvez,
- delovna beležka in
- karta po potrebi.

Bojno povelje, ki ga piše poveljnik po ali pred izdajanjem ustnega ali pisnega povelja izraža odločitev (zamisel) poveljnika čete in jasno zastavlja naloge podrejenim. Povelje se lahko piše v delovni zvezek. S poveljem se regulira delo enote in določajo potrebni ukrepi ali se spreminjajo prejšnja povelja.

Ukaz (bojno povelje) ima naslednjo osnovno strukturo:

- 1. Situacija (sovražnik, lastne sile, sosedi)
- 2. Naloga (iz ukaza nadrejenega)
- 3. Izvedba (namera, koncept, naloge podrejenim)
- 4. Zagotovitev delovanja (potrebni pogoji)
- 5. Poveljevanje in zveze

To so obvezne točke vsakega ukaza. Prva točka ima vedno še najmanj tri podtočke (a., b. in c.). Druga točka nima podtočk. Ostale točke imajo lahko poljubno število podtočk.

Poveljnikova namera zajema:

- bojno aktivnost,
- kraj bojevanja,
- cilj bojevanja,
- združevanje (grupiranje) sil,
- težišče bojevanja in idejo manevra,
- razdelitev naloge na etape in variante,
- način sodelovanja in bojevanja voda in v vodu,
- zbirno območje po izvršeni nalogi,
- bojni raspored,
- pripravljenost, če je ni določil nadrejeni.

Naloge podrejenim:

- sestavo enote, okrepitve in poveljnika če ni formacijski (kdo)
- bojno aktivnost (kaj)
- položaj, območje ali smer za izvedbo naloge (kje)
- način izvedbe naloge (kako)
- način sobojevanja s sosedi (s kom)
- čas izvedbe celotne naloge in po fazah (kdaj)

Proces vodenja bojevanja:

- spremljanje situacije na bojišču,
- vzdrževanje zveze z podrejenimi in nadrejenimi,
- sprejemanje korektivnih odločitev za bojevanje,
- izdajanje ukazov in povelj,
- upravljanje z ognjem,
- spremljanje bojevanja podrejenih,
- spremljanje sodejstvovanja s sosedi.

Delo po izvedeni nalogi:

- zbiranje informacij o stanju v enoti, izgubah in situaciji,
- poročanje nadrejenemu,
- popolnitev enot (uvajanje rezerve, strelivo, MTS),
- izvajanje ukrepov bojne zagotovitve.

Oblike ukaza:

- povelje poveljnika oddelka/voda/čete

- - vezni dokument;
- - prostor;
- - strukturo sil za izvedbo naloge:

- 1. situacija

- 1.1. dopolnitev podatkov o nasprotniku:

- 1.2. naloga nadrejene enote:
- 1.3. podatki o sosedih in enotah za podporo voda:

- 2. naloga oddelka/voda/čete (z okrepitevami)
- 3. izvedba

- 4. zagotovitev delovanja

- 5. poveljevanje in zveze

Obrazec spodaj (sl.1 in sl.2) je izdelala 15. generacija ŠČ in je namenjen za lažje delo poveljnikov na izvajalni ravni predvsem poveljniku oddelka in poveljniku voda, saj ga je v večji meri potrebo le dopolniti.

REPUBLIKA SLOVENIJA
 MINISTRSTVO ZA OBRAMBO
 SLOVENSKA VOJSKA
 PDRIU
 ŠOLA ZA ČASTNIKE

DATUM _____

STOPNJA ZAUPNOSTI

IZVOD# _____ OD _____

UKAZ POV _____ ZA _____

ZVEZA; Ukaz POV Č/V za _____ (napad/obrambo) št. _____ z dne _____.

ZAVAROVANJE; _____ vojak/i zavarujete smer _____. V primeru napada vojak/i _____ uničite model, ostali zavzamete položaje za _____.

ČASOVNA CONA; A(zimski čas), B (letni čas) _____.

TOPOGRAFSKE KARTE; Karta _____, list št. _____.

ORINETACIJA; Smer S je _____. Nahajamo se _____ (koord), pred nami je _____, za nami je _____, levo od nas _____, desno od nas _____ (hkrati orientirate model, karto ali skico).

ORGANIZIRANOST SIL;

ENOTA	DODANO	ODDANO	MESTO V B/R	OPOMBA

ZEMLJIŠČE IN VREME

VREME

TEMP _____ C VETER _____ m/s LUNA _____ uri SONCE _____ uri SVIT _____ uri
 TEMP _____ C SMER _____ LUNA _____ uri SONCE _____ uri MRAK _____ uri

Vidljivost; _____

Vremenska napoved za naslednjih _____ (ur/dni); _____

Zemljišče (OKOKA)

Opazovanje in sektorji ognja; _____

Kritje in maska; _____

Ovire; _____

Ključno zemljišče; _____

Avenije dostopa; _____

1. SITUACIJA

a) Sovražnik;

Sestava, moč; _____
 Lokacija; _____
 Oborožitev; _____
 Oprema; _____
 Ovire; _____
 Morala; _____
 RKBO; _____
 Zračna nevarnost; _____
 Najverjetnejša smer delovanja; _____

Najbolj nevarna smer delovanja; _____

b) Lastne sile

Namera poveljnika dva nivoja navzgor; _____

Naloga in koncept nadrejenega poveljnika; _____

Naloga leve, desne, prednje, zadnje enote; _____

c) Dodane/oddane enote

Kdo in od kdaj do kdaj velja ukaz za prepodreditev; _____

2. NALOGA

Podana v nadrejenem povelju v točki 3b (KDO, KAJ, KDAJ, KJE, ZAKAJ) **PONOVI 2x!!!**

3. IZVEDBA

a) Koncept izvedbe naloge;

Namera; _____

Shema manevra (ognjena podpora širše); _____

Težišče delovanja:

b) Naloga podrejenih enot (PONOVI 2x ZA VSAKO ENOTO):

1ODD-vaša naloga je _____
z namenom _____
Bodite pripravljani za _____

2ODD-vaša naloga je _____
z namenom _____
Bodite pripravljani za _____

3ODD-vaša naloga je _____
z namenom _____
Bodite pripravljani za _____

DODANE ENOTE-vaša naloga _____
z namenom _____
Bodite pripravljani za _____

c) Koordinacijska navodila:

Časovnica (časi premikov, priprav, začetni in končni čas napada/obrambe, čas posedanja zbirnega rajona, prehranjevanje,

KAJ	KDO	KJE	POTREBEN ČAS	ASTRO ČAS

d) Premik:

Formacija; _____
Maršruta; _____

Postopki ob (stiku s sovražnikom, civilisti, izgubah, zasedah, zračnem napadu, RKB nevarnosti)

e) Ognjena podpora:

Indirektna (MM, arti, seznam reperjev...); _____

Direktna (MITR, PM...); _____

Povzetek naloge (razloži na modelu, karti skici);

4. ZAGOTOVITEV DELOVANJA

a) Splošno (zamisel izvedbe zagotovitve, SOP);

b) Materialna sredstva in storitve

Uniforma _____
Oprema in orodje _____
Oborožitev _____
Strelivo _____
Hrana in voda _____
Saniteta in lokacija ČSP _____
Vojni ujetniki _____
Transport (lokacija, vkrčavanje) _____

5. POVELJEVANJE IN ZVEZE

a) Poveljevanje

Mesto nadrejenega poveljnika in poveljstva _____
Moje mesto (pred, med in po premiku) _____
Linija poveljevanja (ODD-4, VOD-6) _____

b) Zveze

Klicni znaki in frekvenca, prioriteta komuniciranja, _____
Kodne besede (reklo-geslo, parola), _____
Signali za prepoznavanje (bližnji-daljni, nočni-dnevni) _____

Številčna kombinacija _____
USKLAJEVANJE ČASA – ura je _____, kakšna so vaša **VPRAŠANJA?**

Slka 1 in 2: Primer sheme ukaza za lažje delo poveljnikov na izvajalni ravni

Načrt delovanja čete je grafični dokument, ki ga vodimo na karti ali v delovni beležki in določamo uporabo enote. načrt delovanja se izdeluje z uporabo predpisanih taktičnih znakov in okrajšav. Načrt delovanja praviloma vsebuje:

- vrisano smer severa (če ne delamo na karti),
- vrisane orientirje, njihovo število in ime ter razdaljo do njih,
- črte razvoja v vodne in oddelčne kolone, črte razvoja oddelkov in področje jurišnih položajev,
- področje obrambe čete, ognjene položaje vodov in ognjene položaje oddelkov (osnovne in rezervne),
- največje in najmanjše razdalje streljanja (za PO orožja),
- meje področja delovanja in dodatno področje delovanja voda-oddelka (tudi posamezna pomembna orožja),
- ognjene položaje sosednjih enot določenih za sobojevanje ali sodelovanje ter njihova področja delovanja,
- signale in
- kazalo ter druge potrebne podatke.

Shema ognja je grafični dokument, ki ga vodimo na karti ali v delovni beležki (kot skico). V njej se določajo zone delovanja enot (tudi posameznih orožij). Shemo ognja izdelujemo z uporabo določenih znakov in okrajšav. Shema ognja praviloma vsebuje:

- vrisano smer severa (če ne delamo na karti),
- vrisane orientire, njihovo število in ime ter razdaljo do njih,
- ognjene položaje vodov in oddelkov (osnovne in rezervne),
- področje obrambe čete, ognjene položaje vodov in ognjene položaje oddelkov (osnovne in rezervne),
- največje in najmanjše razdalje streljanja (za PO orožja),
- meje zone delovanja in dodatno področje delovanja voda-oddelka in orožja,
- ognjene položaje sosednjih enot določenih za sobojevanje ali sodelovanje ter njihova področja delovanja,
- signale in
- kazalo ter druge potrebne podatke.

S poročili obveščamo nadrejenega o stanju in bojni pripravljenosti podrejenih enot, o ukrepih in namerah, o nasprotnikovih silah in podobno. Poročila so lahko redna in izredna. Dostava je po sredstvih zveze ali s kurirjem.

Obvestila se pošiljajo podrejenim in sosedom. Z njimi obveščamo o novo nastali situaciji, namerah in ukrepih, ki jih bomo izvajali ter o drugih pomembnih vprašanjih.

Načrt izvidovanja je dokument v obliki opomnika in je proste oblike. Vsebuje vprašanja, ki jih poveljnik čete mora rešiti s podrejenimi na izvidovanju. Načrt izvidovanja mora biti prilagojen tako, da pri izvidovanju hitro in učinkovito izdamo povelje.

Dokumenti tajnega poveljevanja omogočajo tajno in prikrito prenašanje povelj, poročil in obvestil. Poveljnik čete jih dobi od nadrejenega. Vsebujejo kodirano karto, pogovornik, ključke za pogovornik, tablice signalov in pregled tajnih nazivov enot in poveljnikov.

Načrti zvez so osnova za delo vojakov zveze. Vsebujejo načrt dela z napravami za zveze in klicne znake. Dobi jih vsak udeleženec v sistemu zvez.

Delovno beležko vodi vsak poveljnik po dnevih v teku vseh bojnih delovanj. V njo zapisuje dogajanja po vrsti in kratke vsebine vseh sprejetih in izdanih povelj, poročila, obvestila in druge pomembne podatke za bojna delovanja ter splošne opazke.

Karta v razmeri 1:50.000 poveljnika čete in voda je namenjena za orientacijo, preučevanje zemljišča, različna merjenja in druge dejavnosti. Na karti poveljnik čete vodi naslednje podatke o:

- nasprotnikovem bojnem razporedu (če je znan),
- osnovnem bojnem razporedu lastnih enot,
- minskih poljih in
- drugem pomembnem za vodenje bojnega delovanja.

Karta nima pomena delovne karte in jo lahko uničimo po analizi opravljene naloge.

Po opravljenih vseh pripravah poveljniki čet, vodov in oddelkov poročajo nadrejenemu. Poročanje nadrejenemu ter obveščanje podrejenih in sosedov opravlja poveljnik po določeni pogostosti v povelju nadrejenega ter po načrtu rednih poročil o izrednih takoj po dogodku. Podrejene in sosede obvešča poveljnik čete o spremembah in pomembnih dogodkih, ki lahko vplivajo na potek priprave ali vodenja bojnega delovanja. Poročila in obvestila se lahko poda ustno ali pisno s kurirjem ali ustno po sredstvih za zveze z obvezno uporabo dokumentov tajnega poveljevanja.

Do sedaj sem opisal vlogo in naloge poveljnika čete. Naloge poveljnika voda so podobne, ampak v določenih primerih drugačne in to bom omenil. Poveljnik voda do sprejema bojne naloge preverja brezhibnost in varnost bojnih sredstev in ukrepa, da se jih pripravi za bojno delovanje. Poleg tega v vodu skrbi za moralo moštva in posameznikov, da zagotovi uspešnost v boju. Če je vod v bližini področja vodenja bojnega delovanja spremlja razvoj dogajanj na bojišču, zbira podatke o nasprotniku (s pomočjo opazovalcev), zemljišču in vremenu, analizira taktične postopke nasprotnika in presoja možnosti uporabe svoje enote.

Če dobi pripravljeno povelje postopa po navodilih ali jih v skladu s pooblastili prenaša na podrejene ter vodi priprave voda za bojna delovanja. Poveljnik voda sprejema nalogo na izvidovanju ali na poveljniškem mestu nadrejenega. Pri sprejemu naloge poveljnik voda preučuje in dojema nalogo, dojema namero in zamisel nadrejenega o manevru, nalogo voda ter vlogo in vpliv sosedov na izvrševanje lastne naloge. Preučevanje in dojetje naloge se izvaja istočasno s presojo zemljišča, vremena (razpoložljivega časa in meteoroloških okoliščin), nasprotnika in lastne sile.

Po presoji poveljnik voda določa ognjene položaje, vodi enoto na položaje in izdaja nalogo podrejenim. Pri dajanju naloge v kratkem poda podatke o nasprotniku (bojni razpored, odkrite odporne točke, število in tip oklepno-mehaniziranih sredstev ter dotedanje izkušnje o njihovem delovanju; določa področja delovanja oddelkov; določa orientire in prioritete cilje; daje podatke o sosedih in njihovih nalogah; daje podatke o ukrepih PZO, ki jih enote izvajajo; daje način oskrbe, evakuacije in odobreno porabo streliva; določa ukrepe inženirske zagotovitve (maskiranje, izdelavo zaklonilnikov na ognjenih položajih in ukrepe oviranja);

določa ukrepe protipožarne zagovitve; določa elemente poveljevanja in zveze ter signale. Po izdaji povelja poveljnikom oddelkov določa opazovalca in mu daje nalogo ter potem članom neposrednega zavarovanja določa mesto in možne smeri prihoda nasprotnikovih izvidniško-diverzantskih skupin. Potem nadzira in usmerja delo podrejenih. Organizira sodelovanje s sosedi. Shemo ognja riše v prostem času, a nadrejenega obvešča po časih iz bojnega povelja.

Shema ognja POVR grafični je dokument, ki se vodi na karti ali v delovni beležki (v obliki skice) in z njo ureja vprašanja uporabe ognja enote (posameznih orožij). Shema ognja se izdeluje z uporabo predpisanih taktičnih znakov in okrajšav. Shema ognja načeloma vsebuje:

- vrisano smer severa (če ne delamo na karti),
- vrisane orientire, njihovo število in ime ter razdaljo do njih,
- ognjeni položaj voda in ognjene položaje oddelkov (osnovne in rezervne),
- črte brisanega dosega, za PO sredstva največje in najmanjše razdalje streljanja,
- meje zoni delovanja in dodatne zone delovanja voda, oddelkov, (orožja),
- ognjene položaje sosednjih enot določenih za sobojevanje ali sodelovanje ter njihova področja delovanja,
- signale in
- kazalo ter druge potrebne podatke.

V pripravi bojnega delovanja, nezamenljivo vlogo ima poveljnik oddelka. On od sprejema bojne naloge skrbi o morali oddelka in brezhibnosti bojnih sredstev, preverja brezhibnost in odpravlja pomanjkljivosti. Če ne more odpraviti okvaro išče pomoč nadrejenega. Razen tega skrbi za ukrepe varovanja svojega oddelka in opravlja naloge, ki mu jih ukaže nadrejeni.

Poveljnik oddelka POVR sprejema nalogo v področju bojnega delovanja (na ognjenem položaju), dojema jo in ugotavlja nalogo oddelka v sestavi voda, vpliv sosedov, zemljišča in časa za njeno izvršitev. Kritično presoja možnost delovanja z določenega ognjenega položaja in po potrebi predlaga drugega. Po sprejemu naloge jo prenaša na podrejene, določa jim osnovne, rezervne in naslednje ognjene položaje in smeri premeščanja. Ukazuje pripravo sredstev za izvršitev naloge in inženirsko ureditev položajev (osnovnega in rezervnega). Riše shemo ognja (z enako vsebino kot poveljnik voda za svoj nivo). Po končanih pripravah, če je oddelek v obrambi sestavlja razpored počitka posadke, določa opazovalca in mu izda nalogo.

Obseg, zaporedje in način opravljanja posameznih del po smernicah za pripravo in organiziranje bojnega delovanja bo odvisen o nivoju poveljevanja in razpoložljivem času za pripravo in organizacijo, mora pa zagotoviti pravočasno izvršitev zastavljenih nalog in učinkovito vodenje bojnega delovanja.

Z učinkovito organizacijo dela in razdelitvijo razpoložljivega časa nadrejeni mora zagotoviti podrejenim čim več časa za njihovo delo z oddelkom okoli priprave in organizacije bojnega delovanja.

Naredimo kratko recapitulacijo smernic za izvajanje priprave in organizacije bojnega delovanja:

- sprejem bojne naloge,
- preučevanje in dojetanje naloge,
- izdelava načrta dela glede na razpoložljivi čas,

- izdajanje pripravljalnih povelj,
- presoja razmer,
- izvidovanje področja delovanja in ognjenih položajev,
- izbira ognjenega položaja za podrejene enote,
- odločanje,
- izdajanje bojnega povelja za podrejene enote,
- organizacija sistema ognja,
- organizacija sobojevanja in sodelovanja,
- organizacija zagotovitve bojnega delovanja,
- nadzor in nudenje pomoči podrejenim,
- poročanje nadrejenim ter obveščanje podrejenih in sosedov,
- izdelava bojnih dokumentov.

Organizacija zvez

V vodu-četi se načrtujejo, organizirajo vzpostavljajo in vzdržujejo zveze:

- poveljevanja,
- sobojevanja in
- obveščanja.

Zveze se vzdržujejo z:

- radijskimi napravami (osnovna v četi),
- signalnimi sredstvi in
- kurirji (osnovna v vodu).

Da bi zaščitili lastne zveze, je potrebno:

- natančno telefonsko komuniciranje po predpisih,
- tajnost je pomembnejša od hitrosti,
- radijske zveze uporabiti, ko druge zveze niso možne,
- legitimirati sogovornika,
- izogibati se pošiljanju pomembnejših poročil po radijskih zvezah,
- delovati z zmanjšano močjo,
- izogibati se pošiljanju poročil brez kriptozščite,
- izbirati položaje, ki onemogočajo sevaje proti nasprotniku,
- če odkrijemo nasprotnikovo oviranje ali prisluškovanje, nadaljevati z oddajanjem, hkrati pa vzdrževati zveze na druge načine ali na več kanalih.

3.5.1 Organizacija zagotovitve bojnega delovanja

Organizacija zagotovitve bojnega delovanja čete zajema ukrepe, postopke in dejavnosti za ustvarjanje ugodnejših pogojev za pripravo, organizacijo in vodenje bojnega delovanja. Z njo se predvidevajo ukrepi in postopki za pravočasno odkrivanje nasprotnikovih namer in odstranjevanje posledic nasprotnikovega delovanja, ker zmanjšuje ali izključuje možnost presenečenja. Ukrepi zavarovanja se izvajajo neprekinjeno in v vseh pogojih. Težišče zavarovanja določa poveljnik čete v skladu s poveljem nadrejenega ali po osebni odločitvi odvisno od pogojev bojnega delovanja. Ukrepi zagotovitve bojnega delovanja so:

- izvidniška zagotovitev,
- obveščevalna zagotovitev,
- varnostna zagotovitev,

- inženirska zagotovitev,
- RKBO zagotovitev,
- zaledna zagotovitev,
- ukrepi PZO zaščite,
- neposredno zavarovanje enote,
- protipožarna zagotovitev in
- psihološko-propagandna zagotovitev.

Izvidniško-propagandna zagotovitev se izvaja za dvig morale vsakega posameznika in enote, izvajamo pa jo neprekinjeno. Za stanje morale v četi je odgovoren poveljnik čete, nosilec izvajanja del in nalog je pa namestnik poveljnika. Ukrepi za dvig morale v enoti se izvajajo po analizi in presoji stanja morale in zajemajo: zaščito od nasprotnikovih psihološko-propagandnih ukrepov, pravočasno poročanje s poudarkom na uspehe naših enot in iniciativnost posameznikov, neposredne priprave za naslednje naloge in ukrepi samozaščite.

Obveščevalno zagotovitev organiziramo za zbiranje podatkov o nasprotniku, zemljišču in vremenu. V enoti se izvaja neprekinjeno z opazovanjem, pošiljanjem izvidniških patrolj ali z nasilnim izvidovanjem.

Varnostna zagotovitev v enoti se izvaja neprekinjeno za zagotovitev varnosti, zaščite in samozaščite vseh članov enote, bojne tehnike, skrivnosti odločitve, premikov, razporeda in uporabe ter varnost pri izvajanju naloge. Izvajamo jo proti nasprotnikovim obveščevalno-izvidniškim enotam, diverzijam s strani zunanjega in notranjega nasprotnika.

Inženirsko zagotovitev izvajamo za ustvarjanje čim ugodnejših pogojev za vodenje bojnega delovanja, zaščite ljudi in sredstev ter za upočasnjevanje nastopanja in prizadejanje izgub nasprotniku. Osnovne vsebine te zagotovitve so: oviranje, utrjevanje in maskiranje (ker zajema tudi maskiranje premika in manevra).

RKB zagotovitev se organizira v vseh pogojih za pravočasno izvajanje ukrepov zaščite ljudi, živali in MTS od delovanja nasprotnikovega RKB orožja. V četi se organizira RKB opazovanje in poročanje, (RKB izvidovanje se izvaja z opazovalnice poveljnika čete, obveščanje izvaja poveljnik čete z alarmiranjem s pomočjo signalov), nadzorno-zaščitna služba (pomeni postavljanje znakov za KonZ in podobno), zaščita od delovanja RKB orožja (z zaklanjanjem in uporabo zaščitnih sredstev ter prepovedjo uporabe kontaminirane hrane in vode), odpravljanje posledic delovanja RKB orožja, priprava enote za nadaljnja delovanja z osebno in skupno dekontaminacijo, oskrbo ranjencev, odstranjevanjem poškodovanih in kontaminiranih sredstev.

Logistična zagotovitev čete zajema oskrbno, zdravstveno in prometno zagotovitev. Za logistično zagotovitev čete skrbi nadrejeno poveljstvo, ki opravlja: popolnitev s strelivom, z gorivom, rezervnimi deli in hrano, pomoč pri vzdrževanju MTS, evakuacijo ranjencev in bolnikov, poškodovanih in odvečnih MTS, reguliranje prometa, zdravstveno in veterinarsko oskrbo, financiranje in asanacijo bojišča. Za logistično zagotovitev je odgovoren poveljnik čete, ki načrtuje, organizira in vodi logistično zagotovitev s pomočjo četnega starešine, medicinskega tehnika in poveljnikov vodov, a poveljnik voda s pomočjo poveljnikov oddelkov, v skladu z nalogo in podatki, ki izhajajo iz bojnega povelja.

Evakuacija se izvaja za razbremenitev čete z ranjenci in bolniki, ne brezhibnih sredstev, embalaže in podobno. Opravlja se načeloma s povratnimi transporti, po opravljeni oskrbi. Prednost pri evakuaciji imajo ranjenci in bolniki, poškodovana sredstva, posebej pomembna za opravljanje naslednje naloge in potem ostalo. Druge naloge logistične zagotovitve so predpisane z navodilom logistične službe.

Ukrepi PZO in zaščite se izvajajo neprekinjeno za obrambo in zaščito ljudi in MTS od nasprotnikovega delovanja iz zraka. Osnovni ukrepi PZO in zaščite so:

- zračno opazovanje in poročanje,
- utrjevanje in prikrievanje,
- premikanje ponoči in v pogojih slabe vidljivosti, po pokritem zemljišču,
- zavzemanje razmaknjenega bojnega razporeda,
- pravočasno obveščanje o naletu nasprotnikovega letalstva, zaklanjanje ljudi in MTS,
- uničevanje in onesposabljanje nasprotnikovih letal s sredstvi PZO, mitraljezi in z usklajenim ognjem skupine vojakov iz avtomatskega orožja,
- odstranjanje posledic nasprotnikovih napadov iz zraka.

Ukrepe protizračne zaščite morajo izvajati vsi brez posebnega povelja. Potrebne podatke za organizacijo PZO in zaščite, poveljnik čete dobi od nadrejenega v povelju, kjer dobi smeri možnega preleta nasprotnikovih letal.

Neposredno zavarovanje enote se organizira v vseh pogojih za preprečevanje nasprotnikovega izvidovanja, nenadnega napada ter ustvarjanja pogojev za premik ali počitek čete. Neposredno zavarovanje enot in orožja s stražo, patruljami, prijavno službo, opazovalci, posameznimi ognjenimi sredstvi in z zasedami. Številnost, sestava in naloge zavarovanju odreja poveljnik čete odvisno od razporeda čete in nadrejenega enote, ukrepov nasprotnika, lastnosti zemljišča, vremenskih pogojev in drugih faktorjev pomembnih za varnost enote.

Protipožarna zagotovitev se izvaja v vseh pogojih za zaščito ljudi, sredstev in opreme od možnih posledic požara. Začetne požare gasi vsak posameznik z namenskimi in priročnimi sredstvi ter pri tem pazi na lastno varnost. Za gašenje manjših požarov se uporablja enota moči do voda, večje požare gasijo posebne gasilske enote. Sile in sredstva za gašenje požara določa nadrejeni v svojem povelju.

4 TEHNIČNA NADGRADNJA SISTEMA POVELJEVANJA IN KONTROLE

Ameriški general Grant je nekoč dejal, da je umetnost bojevanja dovolj enostavna, potrebno je le najti nasprotnika, se mu čimprej približati, ga čimprej napasti in nadaljevati s premikom. Pod tem enostavnim stavkom je skrita vsebina poveljevanja in kontrole tudi v današnjem smislu. V nadaljevanju si bomo na kratko ogledali v katerih smereh se danes nadgrajuje osnovni koncept poveljevanja in kontrole.

4.1 RAZVOJ ELEMENTOV TEHNIČNE NADGRADNJE POVELJEVANJA IN KONTROLE

Poenostavljeno pravimo, da je strategija umetnost zmagovanja v vojni, medtem ko je taktika umetnost zmagovanja v boju. Ko govorimo o taktiki, jo lahko najbolj enostavno (toda tudi zelo na splošno) pojasnimo kot uspešno kombinacijo ognjene moči, premika in udara, kar skupaj imenujemo manever. Osnovni problem vsakega poveljnika je torej, kako to najbolj uspešno izvesti v praksi. Glavna zahteva je dobro poznati nasprotnika (seveda tudi svoje moči, vremena in zemljišča), kar omogoča dobro kontrolo situacije in pravilno odločanje ter vodenje boja v njenih začetnih fazah. Toda s časovnim in prostorskim širjenjem bojevanja se začne ta kontrola naglo izgubljati, kar je Clausewitz poimenoval megla vojne, kar neposredno vpliva tudi na poveljevanje in kontrolo. Hitrost in zajetnost izgube poveljnikove kontrole je odvisna od (ne)kakovosti navpične in vodoravne izmenjave podatkov, oziroma, gledano globalno, od sposobnosti poveljnika, da ve, kaj se v vsakem trenutku dogaja na katerem koli delu bojišča. Natančne in pravočasne informacije v obeh smereh (poveljevanje in obveščanje) so eden od pogojev za uspešno vodenje boja in pot do zmage. Sodobna elektronska, optoelektronska, posebno pa informacijska tehnologija je omogočila natančno to: natančno in vsestransko zbiranje podatkov, njihov hiter prenos, skladiščenje in obdelavo. Od tu vpliv na oblike uporabe vojaških enot in višje, torej na taktiko, operatiko in strategijo.

4.2 OD C² DO C⁴IEWS IN NAPREJ

Za izvedbo poveljevanja in kontrole so zasnovane razne oblike sistemov za organizacijo bojišča (v nadaljevanju SOB), ki so medsebojno povezani in se mrežno širijo od enostavnega oborožitvenega sistema, s katerim sta opremljena sodoben vojak ali bojna ploščad (tank, artilerijsko orožje, logistično vozilo...), do sistemov bataljonske in višjih ravni.

Pomembno je poudariti, da se najsodobnejši tehnologiji navkljub v prihodnje osnovna načela procesa odločanja in poveljevanja ne bodo spreminjala, kajti človeka, profesionalnega vojaka, ne bo mogel v odločanju nadomestiti noben računalnik. To je poudarjeno tudi v študijah o digitaliziranem bojišču: tehnologija naj bi vojaka posodobila in mu znatno povečala zmožnosti, ne pa ga nadomestila. V celotnem procesu upravljanja omogoča torej le natančnejše, hitrejša in bolj vsestransko zbiranje, prenos, obdelavo ter prikaz informacij, matematično modeliranje in računanje razmerij, ni pa sposobna človeško, taktično razmišljati. Zgodovina bojevanja nam nudi nešteto primerov, ko so bile posamezne bitke, pa tudi vojne, dobljene ali izgubljene, gledano z vidika računalniškega razmišljanja, popolnoma nelogično.

Določena stran lahko dobi boj kljub matematično popolnoma neenakopravnemu razmerju moči, že samo z navadno zvižajo, povečano moralno ali pa z izjemnim pogumom in podobno.

Ko torej govorimo o procesu odločanja in poveljevanja, lahko rečemo, da je ta proces nastal z nastankom bojevanj in da se v svoji osnovi do danes ni spremenil. Vsaka vojska je imela in ima še vedno določen operativni organ, ki ji iz raznih virov zbira in pridobiva potrebne informacije, jih obdela in dostavi poveljstvu. Poveljnik se na osnovi predloženih informacij, ki predstavljajo določeno stanje, odloči in izda ukaz, zatem pa nadzoruje in čaka na povratno informacijo in nov priliv informacij. Tak cikel toka in informacij, povelj ali ukazov je nenehen in krožen. Čim bolj točne, natančne, vsebinske, pravočasne in nenehne so informacije, ki jih dobiva poveljnik, tem manjša je "megla vojne", oziroma manj nejasna so dogajanja na bojišču in večje možnosti ima poveljnik, da v skladu s svojimi sposobnostmi pravilno odloča in poveljuje. Kot smo že rekli, se ta proces v osnovi ne bo spremenil niti v prihodnje, sodobni sistemi pa bodo le pripomogli k natančnosti, hitrosti, obsežnosti in obdelavi informacij.

Prvi poveljniško-nadzorni sistemi, imenovani C^2 (Command, Control), so se pojavili nekako v 60. letih in so vsebovali predvsem zbiranje, obdelavo, razvrstitev in prikaz podatkov, pridobljenih iz raznih virov. Velika količina natančnih podatkov različnih oblik pa je sčasoma potrebovala tudi ustrezen način prenosa. Tako je nastal digitalen prenos informacij prek sredstev zvez, način in oblika digitalnega prenosa podatkov - komunikacija (Communication) - pa je postala tretji element sistema, ki se je tako nadgradil v C^3 . S pomočjo sistema C^3 je omogočen prenos taktičnih in drugih podatkov v okviru enot in med enotami. Napredek je bil nedvomen, toda vse večja premičnost enot in hitre spremembe situacij so zahtevale tudi izboljšanje senzorjev na bojišču, avtomatizacijo opazovanj, odkrivanj in zbiranja podatkov nasploh, informacij je bilo vse več, postajale pa so tudi vse bolj obsežne in vsebinske, kar je privedlo do še ene značilnosti sodobnih sistemov, to pa so obveščevalne informacije (Intelligence), in nastali so sistemi C^3I . Informacija je začela dobivati v taktiki enako težo kot človeški in materialni dejavnik ter dejavnik časa in prostora.

Toda vse večje količine različnih prispelih informacij, ki so imele namen poveljniku olajšati delo in vnesti na bojišče logiko ter "red", so kot takšne začele postajati balast, nepregledne in s tem protiproduktivne. Operativni oddelki so v kratkem času dobivali velike količine različno pomembnih informacij, kar pa jim je jemalo vse več časa za njihovo filtriranje, obdelavo, urejanje in prikaz. Začeli so izgubljati na najbolj pomembnem dejavniku - času. Iz tega razloga so začeli strokovnjaki nadgrajevati poveljniško-nadzorne sisteme z zmogljivimi računalniškimi sistemi in podatkovnimi skladi. Sistemi so tako omogočali podrobno obdelavo, razvrščanje in urejanje informacij ter njihovo hrambo v podatkovnih skladih, kjer so bili veliko bolj priročno urejeni za takojšnjo uporabo, celotna poveljniško-nadzorna struktura pa se je nadgradila še z enim elementom, in sicer računalniki (Computers), ter tako prerasla v sisteme C^4I . Tudi ta koncept sistema dejansko ni zadnji, temveč se je še razširil z novima elementoma, kot sta določanje položajev in orientacija ter izvidovanje (Surveillance, Reconnaissance), nastal je sistem C^4ISR in postal sestavina načrtov za digitalizacijo ameriške vojske. Tudi tu še ni konec saj je kratic še več in se neprestano širijo, na primer C^4IEWS (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Electronic Warfare and Sensors). Dejansko so vsa ta poimenovanja in kratice le sredstvo za čim natančnejšo pojasnitev sodobnega digitaliziranega bojišča.

Digitalizirano bojišče se kljub širokim in obsežnim pojasnilom lahko najbolj enostavno pojasni kot uporaba tehnologije za pridobivanje, izmenjavo in izkoriščanje pravočasnih informacij, ki vodoravno in navpično predstavljajo skupno sliko bojišča, gledano tako z vidika vojaka kot poveljnika. Prednosti digitaliziranega bojišča se kažejo v velikem naboru natančnih, trenutnih informacij o lastnih, nasprotnikovih, nevtralnih in nebojnih silah ter položajih oziroma v pridobitvi popolne slike bojišča, razdeljene po interesnih ravneh za vse potrebe oboroženih sil.

Tako se je razvil širok sistem poveljevanja, kontrole, zbiranja, prenosa in obdelave podatkov, s katerim je poveljnik dejansko dobil v roke izredno močno orožje - informacijo. Pri tem pa je pomembno vedeti, da s tem poveljnik še ni dobil tudi "čarobne palčke" zmage, temveč le sredstvo, ki mu olajšuje uresničitev njegovih idej in odločitev o načinu izvajanja bojnega delovanja. Mnenje, da je z rojstvom sistema C^4I in podobnih, človek postal manj pomemben, je popolnoma napačno, saj računalnik ne more zamenjati človeka. Na drugi strani tudi človek ne sme biti suženj sistema, temveč ga mora uporabljati, upravljati z njim in ga nenehno nadzirati. Poznavalci že sedaj opominjajo, da se uporabniki ne smejo prepustiti drugi skrajnosti in se slepo prepustiti opazovanju prikazovalnikov in logiki računalnikov.

Pomembna stran sistemov C^4I pa je nedvomen vpliv, ki ga sistemi vnašajo v organizacijo, formacije in delovanje oboroženih sil in se kaže v korenitih spremembah tako v opremi kakor tudi v doslej ustaljenem procesu poveljevanja in kontrole nad delovanjem oboroženih sil. Ne gre samo za drugačen način izvajanja aktivnosti, temveč za cel nabor novih aktivnosti, ki jih omogočajo sodobni digitalni sistemi. Strokovnjaki poudarjajo ravno to področje, torej prednost pomembnosti dojemanja razlik v delovanju in novih oblik delovanj, pred samim obvladovanjem s tehnologijo, čeprav tudi slednje ni zanemarljivo. Strokovnjaki so prišli do globalnih ugotovitev predvsem o velikih vplivih, ki jih imajo sodobni sistemi na uporabnike, oziroma na posameznike v vojaški strukturi. Ugotovljeno je, da poveljniško nadzorni sistemi zelo povečujejo decentralizacijo poveljevanja in spuščanje odločitev na nižje ravni, in čeprav na drugi strani raste funkcionalna medsebojna odvisnost, se povečuje samostojnost delovanja. Pri tem je že vnaprej jasno, da bo poleg dosedanjih profesionalnih vojaških znanj treba poklicne vojake, podčastnike in častnike dobro izobraziti tudi na informacijskem področju. Nezadovoljiva informacijska izobrazba bo imela v praksi velik negativen vpliv in lahko postane pereč problem poveljevanja ter upravljanja.

5 ZAKLJUČEK

Kot je razvidno iz zgoraj zapisanega pozna NATO sedem osnovnih bojnih funkcij. Njihova integracija in uporaba nam da prevladujočo bojno moč za napad na sovražnika. Zardi slovenske zaveze o prispevku SV v združeni sistem zavezništva je potrebno slediti tem doktrinarnim načelom zaradi lažje integracije in sobojevanja naših enot z enotami zavezništva.

Vse funkcije so v večji ali manjši meri prisotne tudi v MOTČ. Da bi lahko MOTČ enakopravno sodelovala znotraj enot zavezništva tudi pri operacijah višje intenzitete bo potrebno še marsikaj postoriti.

Osrednji del diplomske naloge sem namenil poveljevanju in kontroli kot bojni funkciji v MOTČ. Opredelil sem samo funkcijo kakor tudi posamezne subjekte znotraj te funkcije. Opisal sem splošne pojme, sam sistem poveljevanja in kontrole kakor tudi delo pri pripravi, organizaciji in vodenju bojnega delovanja. Nekaj prostora sem namenil tudi razvoju poveljevanja in kontrole od njenih začetkov pa vse do sodobnih pogledov na to bojno funkcijo.

Pod funkcije C^2 spadajo: poveljevanje, načrtovanje, organiziranje, vodenje, kontrola, usklajevanje, kakor tudi načela poveljevanja. V tem delu sem na splošno opisal kako je sestavljena funkcija poveljevanja in kontrole, kakor tudi njen namen in načela, ki se jih je potrebno držati, da bi lahko procesi znotraj funkcije pravilno in nemoteno potekali.

Sistem poveljevanja in kontrole predstavlja zmogljivosti, opremo, komunikacije, postopke in osebje, ki so poveljniku potrebni pri izvajanju funkcije C^2 . Zraven tega, pa je potrebno še upoštevati, da sam sistem sestavljajo trije medsebojno povezani in nerazdružljivi deli in sicer: organizacija, proces in elementi podpore poveljevanja. Vse skupaj pa nam mora omogočiti, da se odločamo hitreje in učinkoviteje od nasprotnika, če želimo v boju zmagati.

Pri subjektih C^2 gre predvsem za linijo vodenja in poveljevanja znotraj MOTČ, oziroma za posameznike od poveljnika čete pa do zadnjega vojaka. Predvsem mora vsak posameznik vedeti svoje dolžnosti, naloge in mesto znotraj enote, da lahko sistem C^2 nemoteno in učinkovito deluje.

Poveljniška razmerja nam dajo v pogled kdo, kdaj in kako dolgo je komu nadrejen ali podrejen, ter kakšne so odgovornosti in pooblastila ene do druge enote.

Delo pri pripravi, organizaciji in vodenju bojnega delovanja je najpomembnejši del diplomske naloge, saj je v njem opisan ves postopek delovanja posameznih subjektov znotraj MOTČ. V tem delu so tudi razdelani vsi postopki poveljujočih, ki so potrebni za hitro, organizirano in učinkovito odločanje in vodenje enote od dobljenega ukaza nadrejenega do izdaje ukaza poveljnika oddelka podrejenim. Predstavljen je tudi predlog sheme ukaza za lažje in hitrejše delo poveljnikov na izvajalni ravni.

Za izvajanje poveljevanja in kontrole bi na prvo mesto postavil potrebo po dobro izurjenem vodilnem kadru, saj se po mojem mnenju vse začne in konča pri ljudeh. Že pred dvema tisočletjema so se zavedali, da ni nevaren lok, ampak človek, ki stoji za njim. Upam si trditi, da to velja tudi danes. Ne smemo spustiti iz fokusa dejstva, da je poveljnik čete tisti, ki je odgovoren za izurjenost svoje enote in za njeno uporabo.

Tako lahko zaključim nekako takole: poveljevanje in kontrola je zelo pomembna bojna funkcija, vendar je potrebno poudariti, če ne upoštevamo še ostalih bojnih funkcij nam še tako dobro poveljevanje in kontrola na bojišču ne data zelenih rezultatov pa naj se še ne vem kako močno trudimo. Le skupek vsega povedanega in nekoliko sreče nam omogoči preživetje čim več pripadnikov in realizacijo naloge.

LITERATURA IN VIRI

1. FURLAN B., BOŽIČ D. Pravila štabnega dela, MORS, 2000.
2. LUBI D., Vodenje in poveljevanje – pojmovno-teoretična izhodišča, FDV, Ljubljana, 1995.
3. HUMAR D., Pehotna (gorska, motorizirana) četa-vod: taktični priročnik za bojevanje; Uprav za razvoj, Ljubljana, 1996.
4. Command and Control Warfare (C2W), issue 1.0, dec.1998.

IZJAVA O AVTORSTVU

Kandidat Šole za častnike, vod. Gorazd Sagadin, rojen 24.01.1974, v Ptuju, izjavljam, da sem avtor zaključne naloge Poveljevanje in kontrola v motorizirani četi (kot bojna funkcija).

Gorazd Sagadin